

כְּנִיסַת הַשַּׁבָּת: 18:59

"אם הבנים שמחה"

פְּרֻשַׁת הַשְּׁבוּעַ: בְּחֻקֵי

ר"ת 20:53 זְצִיאת הַשַּׁבָּת: 20:11

bnei-zion.com

ערש"ק כו' אייר תשע"ח (11.5.18)

הַפְּטָרָה: "ה' עזי" (לקבלת העלון בדוא"ל שלח הודעה ל moshe45@bezeqint.net) (הזמנים לפי העיר חיפה)

"בְּנֵי צִיּוֹן"

"וְזָכַרְתִּי אֶת בְּרִיתִי יַעֲקֹב, וְאָף אֶת בְּרִיתִי אַבְרָהָם אֲזָכֹר" (כו' מב')

שואל רש"י הקדוש: מה ראה הקב"ה להזכיר את האבות הקדושים, בסדר אַחֲרָנִית, מֵיעֲקֹב עַד אַבְרָהָם, ולא כפי שהם מוזכרים תמיד, כסדר תולדותם: אַבְרָהָם, יַצְחָק וְיַעֲקֹב. וכפי לשונו הקדושה של רש"י: "למה נמנו אַחֲרָנִית?... (אלא) כְּדָאֵי הוּא יַעֲקֹב הַקָּטָן לְכַךְ (=הזכות של יַעֲקֹב הִיא לְהַצִּיל אֶת יִשְׂרָאֵל), וְאִם אֵינוֹ כְּדָאֵי (=זכותו אֵינָנָה מִסְפִּיקָה) הָרִי יַצְחָק עִמּוֹ, וְאִם אֵינוֹ כְּדָאֵי, הָרִי אַבְרָהָם עִמּוֹ, שֶׁהוּא כְּדָאֵי".

והנה, כְּאֲשֶׁר נֶעְיַן הֵיטֵב, נִרְאֶה שֶׁפִּירוּשׁ זֶה צָרִיךְ בִּיאֹר: שֶׁהָרִי, אִם זְכוּתוֹ שֶׁל אַבְרָהָם הִיא כָּל-כָּךְ גְּדוּלָה, עַד שֶׁאֵפִילוֹ זְכוּתָם שֶׁל יַעֲקֹב וְיַצְחָק לֹא עוֹמְדַת לָהֶם, הָרִי הִיָּה מִסְפִּיק לְהַזְכִּיר רַק אֶת זְכוּתוֹ שֶׁל אַבְרָהָם. וְאִם לֹא מִסְפִּיקָה זְכוּתוֹ שֶׁל אַבְרָהָם, וְצָרִיכִים גַּם אֶת זְכוּתָם שֶׁל יַצְחָק וְיַעֲקֹב, חוֹזֵר שׁוֹב הַקוֹשִׁיָה לְמִקוּמָהּ, מִדּוּעַ מִזְכִּיר כָּאֵן הַקַּב"ה אֶת הָאֲבוֹת אַחֲרָנִית (מֵיעֲקֹב לְאַבְרָהָם)?

וְעוֹד יֵשׁ לְהַעִיר כָּאֵן: שָׁכֵן, מִפִּירוּשׁ זֶה מִשְׁתַּמֵּעַ, לְכַאוֹרָה, שֶׁיעֲקֹב אֲבִינוֹ הוּא הַקָּטָן שֶׁבְּאֲבוֹת (מִבְּחִינָה רִוּחָנִית), וְיַצְחָק גְּדוּל מִמֶּנּוּ, וְאֵילוֹ אַבְרָהָם הוּא גְּדוּל מִכֻּלָּם – כְּפִי שֶׁמְבִיא רש"י: אִם אֵינִי יַעֲקֹב כְּדָאֵי, כִּי אֲזִי יַצְחָק כְּדָאֵי, וְאִם אֵינִי יַצְחָק כְּדָאֵי, אֲזִי אַבְרָהָם כְּדָאֵי. אֵךְ דָּבָר זֶה סוֹתֵר אֶת הַמְּפֹרָסִים בְּמִדְרָשׁ וּבִזְהַר הַקְּדוֹשׁ, שֶׁיעֲקֹב אֲבִינוֹ הוּא הַמּוֹבָחָר שֶׁבְּאֲבוֹת, וְלָכֵן זָכָה, וְנוֹלְדוֹ מִמֶּנּוּ יב' (=12) שְׁבֻטֵי יִה', שֶׁהֵיוּ כֻּלָּם צְדִיקִים, וּמֵהֶם מוֹרְכָב כָּלֵל יִשְׂרָאֵל עַד סוֹף כָּל הַדּוֹרוֹת.

נִרְאֶה לִישֵׁב קוֹשִׁיָה זוֹ, עַל-פִּי מָה שֶׁמְצִינוֹ בִּזְהַר הַקְּדוֹשׁ: רַבִּי חִיָּא אָמַר: מָאִי טַעְמָא יַעֲקֹב קָדְמָא הַכָּא? (=מָה הַטַּעַם לְכַךְ שֶׁהַזְכִּיר כָּאֵן הַכְּתוּב אֶת יַעֲקֹב תַּחֲלִיָּה?) אֵלָּא בְּגִין דְּיעֲקֹב כָּלֵל דְּאַבְהֵן וְהוּא אֵילְנָא קְדִישָׁא" (=אֵלָּא מִשּׁוּם שֶׁיעֲקֹב הוּא כָּלֵלוֹת הָאֲבוֹת, וְהוּא הָאֵילָן הַקְּדוֹשׁ).

וּבִיאֹר דְּבָרֵי הַזֶּה הוּא עַל-פִּי מָה שֶׁיְדוּעַ וּמְפֹרָסִים בְּסִפְרֵי הַקְּדוֹשִׁים, שֶׁאַבְרָהָם אֲבִינוֹ מִידָתוֹ הִיא חֶסֶד, שֶׁעֲבַד אֶת ה' בְּמִידַת הַחֶסֶד לְהַכְנִיס אוֹרְחִים, וְיַצְחָק אֲבִינוֹ מִידָתוֹ הִיא גְּבוּרָה, כִּי עֲבַד אֶת ה' בִּירְאָה, וְאֵילוֹ יַעֲקֹב אֲבִינוֹ מִידָתוֹ הִיא תְּפָאֶרֶת שֶׁהִיא מִידָה הַכּוֹלֵלֶת בְּתוֹכָהּ חֶסֶד, שֶׁהִיא כְּאִמּוֹר מִידָתוֹ שֶׁל אַבְרָהָם, וְכֵן כּוֹלֵלֶת בְּתוֹכָהּ אֶת מִידַת הַגְּבוּרָה שֶׁהִיא מִידָתוֹ שֶׁל יַצְחָק. נִמְצָא לְפִי זֶה שֶׁיעֲקֹב אֲבִינוֹ כּוֹלֵל בְּתוֹכּוֹ אֶת כָּל הָאֲבוֹת, וְזֶהוּ שְׁאוּמֵר הַזֶּה הַקְּדוֹשׁ: יַעֲקֹב דְּאִיהוּ כָּלִיל תְּלַת אַבְהֵן (=יעֲקֹב כּוֹלֵל אֶת שְׁלֹשַׁת הָאֲבוֹת).

לְפִי זֶה מְבוֹאֵר מִדּוּעַ מִזְכִּיר הַכְּתוּב אֶת הָאֲבוֹת בְּסִדֵּר אַחֲרָנִית, כְּפִי שֶׁשׁוֹאֵל רש"י: "למה נמנו אַחֲרָנִית?... (אלא) כְּדָאֵי הוּא יַעֲקֹב הַקָּטָן לְכַךְ, וְאִם אֵינוֹ כְּדָאֵי (=זְכוּתוֹ אֵינָנָה מִסְפִּיקָה) הָרִי יַצְחָק עִמּוֹ, וְאִם אֵינוֹ כְּדָאֵי, הָרִי אַבְרָהָם עִמּוֹ, שֶׁהוּא כְּדָאֵי".

"כְּדָאֵי הוּא יַעֲקֹב הַקָּטָן לְכַךְ" – כְּלוּמֵר כְּדָאֵי יַעֲקֹב אֲבִינוֹ, בְּחִיר הָאֲבוֹת, שֶׁהִיָּה הַקָּטָן וְהַצָּעִיר מִכֻּלָּם לְזִכּוֹת אֶת יִשְׂרָאֵל בְּזְכוּת עִצְמוֹ. אֲבָל "וְאִם אֵינוֹ כְּדָאֵי" – אִם גְּבַרָה חֲסָאתָם שֶׁל יִשְׂרָאֵל וְאֵינִי מִסְפִּיקָה זְכוּתוֹ שֶׁל יַעֲקֹב, כִּי אֲזִי "הָרִי יַצְחָק עִמּוֹ", שֶׁהָרִי יַצְחָק כָּלוּל עִמּוֹ בְּתוֹכּוֹ. "וְאִם אֵינוֹ כְּדָאֵי" שְׁאִין מִסְפִּיקָה זְכוּתָם שֶׁל יַעֲקֹב וְיַצְחָק, אֲזִי "הָרִי אַבְרָהָם עִמּוֹ, שֶׁהוּא כְּדָאֵי" – הָרִי גַם אַבְרָהָם עִמּוֹ, שָׁכֵן, גַּם הוּא כָּלוּל בְּתוֹךְ יַעֲקֹב. וְכַאֲשֶׁר מְצַרְפִּים גַּם אֶת זְכוּתוֹ שֶׁל אַבְרָהָם, בְּוִדָאֵי רְאוּיִים יִשְׂרָאֵל לְהִינָצֵל בְּזְכוּתָם, כִּי הַחוּט הַשְּׁלִישִׁי לֹא בְּמַהְרָה יִנְתֵּק. (עַל פִּי "אוֹרָה שֶׁל תוֹרָה" לְהַרְהַר"ק פִּינְהַס פְּרִידְמָן)

"גַּם אֶת זֶה לְעוֹמֵת זֶה עֲשֵׂה הָאֱלֹקִים"

יְדוּעַ, שֶׁבְּפִרְשַׁת "בְּחֻקֵי" נֶאֱמָרוּ מ"ט (=49) קְלָלוֹת, כְּדִי לְהַעֲנִישׁ אֶת כָּל מִי שֶׁעוֹבֵר עַל חוֹקֵי הַתּוֹרָה. וְצָרִיכִים אָנוּ לְהַבִּין עֲנִיָּן זֶה. שָׁכֵן, מִדּוּעַ דּוֹקָא מ"ט (=49) קְלָלוֹת מִתְקַלֵּל כָּל הַעוֹבֵר עַל חוֹקֵי הַתּוֹרָה? נִרְאֶה לְבַאֵר עֲנִיָּן זֶה עַל-פִּי מָה שֶׁשָּׁנִינוּ בְּגִמְרָא (ר"ה כ"א): "חֲמִישִׁים שְׁעָרֵי בֵּינָה (=קְדוּשָׁה) נִבְרְאוּ בְּעוֹלָם, וְכָלֵן

נתנו לְמוֹשֶׁה, חֶסֶר אֶחָד (=49), שְׁנַאֲמַר (תהילים ח', ו'): 'וְתַחֲסְרֵהוּ מְעַט מֵאֲלֹהִים'."

הִנֵּה, מְבוֹאֵר מִכַּאן, שְׁאֵפִילוּ מוֹשֶׁה רִבְנוּ, אֲדוֹן כָּל הַנְּבִיאִים, לֹא הָיָה יָכוֹל לְהַשִּׁיג, אֶלָּא רַק מ"ט (=49) שְׁעָרֵי בִּינָה, מִתּוֹךְ חֲמִישִׁים שְׁעָרֵי הַבִּינָה שִׁישׁ בְּתוֹרַתְנוּ הַקְּדוּשָׁה.

וְכַתֵּב שְׁלֹמֹה הַמֶּלֶךְ בְּקִהְלֵת (ו', יד'): "גַּם אַתָּה זֶה לְעוֹמֵת זֶה עָשָׂה הָאֱלֹקִים" – כְּלוֹמֵר, כְּנֶגֶד חֲמִישִׁים שְׁעָרֵי קְדוּשָׁה יֵשׁ חֲמִישִׁים שְׁעָרֵי טוֹמְאָה, שֶׁהֵם כּוֹחוֹת הַטוֹמְאָה הַמְּפַתִּים אֶת הָאָדָם לְעִבּוֹר עַל הַתּוֹרָה, הַכְּלוּלָה מִ–מ"ט (=49) שְׁעָרֵי בִּינָה/קְדוּשָׁה.

וְהִנֵּה, מְבוֹאֵר בְּזוֹהַר הַקְּדוּשׁ, שְׁאֵשׁ הַגִּיהֵנוּם מְקוּרָה הוּא בְּאֵשׁ הַחִימוּם שֶׁמִּתְחַמֵּם הָאָדָם בְּשַׁעַת הַעֲבִירָה. וּפְפִי דְבָרֵי הַזֹּהַר (תְּרוּמָה קנ', מִתוֹרָגָם): "אָמַר רַבִּי יְהוּדָה: הַדִּין שֶׁל עוֹנְשֵׁי הַגִּיהֵנוּם כְּבָר לְמִדְנֹו, שֶׁהוּא כְּדִי לְדוֹן שֵׁם אֶת הַרְשָׁעִים. וְעַל מָה הֵם נִידוּנִים בְּאֵשׁ הַגִּיהֵנוּם? אֶלָּא גִיהֵנוּם הוּא אֵשׁ הַבוֹעֵר יוֹמָם וְלַיְלָה, כְּמוֹ שֶׁהַרְשָׁעִים מִתְחַמְמִים בְּאֵשׁ הַיֵּצֵר הָרָע, לְעִבּוֹר עַל מִצְוֹת הַתּוֹרָה, (כְּךָ) בְּכָל חִימוּם וְחִימוּם שֶׁהֵם מִתְחַמְמִים בַּיֵּצֵר הָרָע – כְּךָ בּוֹעֵר אֵשׁ הַגִּיהֵנוּם."

מֵעֵתָה יְרוּחַ לָנוּ לְהִבִּין, מְדוּעַ כָּל מִי שֶׁעוֹבֵר עַל כָּל חוֹקֵי הַתּוֹרָה מִתְקַלֵּל דּוֹקָא בִּ–מ"ט (=49) קְלָלוֹת שֶׁכֵּן, מֵאַחַר וְאוֹתוֹ אָדָם הֵלֵךְ אַחַר יֵצֵרוֹ לְעִבּוֹר עַל מ"ט (=49) שְׁעָרֵי בִּינָה/קְדוּשָׁה שֶׁל הַתּוֹרָה הַקְּדוּשָׁה, הִנֵּה נּוֹצְרוּ מִכְּךָ מ"ט (=49) כּוֹחוֹת שֶׁל **מְקַטְרָגִים**, הַמְּלַמְדִים עָלָיו חוֹבָה מְכִיּוֹן שֶׁחָטָא.

לְכֵן מוֹסֵר הַקַּב"ה אֶת הַחוּטָא בִּיַּדֵי מ"ט (=49) כּוֹחוֹת הַטוֹמְאָה שֶׁל הַמְּקַטְרָגִים הַלָּלוּ, וְהֵן הֵן מ"ט (=49) **הַקְּלָלוֹת** הַנּוֹצְרוֹת בְּפִרְשָׁתְנוּ, פִּרְשַׁת "בְּחֻקֵּי".

עַל–כֵּן הַקְּדִים הַקַּב"ה לִתֵּת לָנוּ אֶת מ"ט יָמֵי סְפִירַת הָעֵמֶר לִפְנֵי קְבֵלַת הַתּוֹרָה בְּחֶג הַשְּׁבוּעוֹת – כְּדִי שֶׁנִּשְׁתַּחֲרַר וְנִטְהַר מִכּוֹחוֹת הַטוֹמְאָה, כְּפִי שֶׁמְבוֹאֵר בְּזוֹהַר הַקְּדוּשׁ (אָמַר צו'), שִׁימִי הַסְּפִירָה הֵם יָמֵי טְהָרָה, שְׁאֵנוּ מְטַהְרִים אֶת עַצְמָנוּ לִפְנֵי הַקַּב"ה לְקִרְאָת קְבֵלַת הַתּוֹרָה בְּחֶג הַשְּׁבוּעוֹת בְּקְדוּשָׁה וּבְטְהָרָה. וְזֹאת, כְּפִי שְׁאֵנוּ אוֹמְרִים לְאַחַר הַסְּפִירָה: "רִבּוֹנוּ שֶׁל עוֹלָם, אֲתָה צוִיַתְנוּ עַל–יַדֵי מוֹשֶׁה עַבְדְּךָ לְסַפּוֹר סְפִירַת הָעוֹמֵר, כְּדִי לְטַהַרְנוּ מִקְּלִיפוֹתֵינוּ וּמְטוֹמְאוֹתֵינוּ".

"וּמְאָה מְכֶם רַבְּבָה יִרְדְּפוּ"

אָמְרוּ חַז"ל (במדב"ר יח' כא') שְׁדוּד הַמֶּלֶךְ תִּקַּן אֲמִירַת מְאָה בְּרָכוֹת בְּכָל יוֹם, כְּדִי לְהַסִּיר אֶת הַמַּגְפָּה שֶׁחוֹלְלָה שְׁמוֹת בְּקֶרֶב בַּחוּרֵי יִשְׂרָאֵל.

רְמַז נִפְלֵא לְכַךְ נּוֹכַל לְלַמֵּד מִפְּסוּקֵי זֶה: "וּמְאָה מְכֶם רַבְּבָה יִרְדְּפוּ", מְאָה הַבְּרָכוֹת שְׁאֵתֶם מְבָרְכִים בְּכָל יוֹם "רַבְּבָה יִרְדְּפוּ" יִרְדְּפוּ וְיִכְרִיעוּ אֶת רַבְּבַת הַמְּזִיקִים הַמְּקִיפִים אֶת הָאָדָם תְּמִיד, כְּכַתוּב (תהלים צא' ז') "יִפֹּל מִצִּדְדֵךְ אֶלְף וּרַבְּבָה מִיַּמִּינְךָ אֶלְפֵיךָ לֹא יִגָּשׁ". (ע"פ וְכָל הַמַּאמִּינִים)

"בְּרוּךְ אַתָּה ה' הַזֶּן אֶת הַכֹּל"

כַּתֵּב הָאֲבוּדֵרָהִם (תִּקּוֹן הַתְּפִלוֹת) בְּשֵׁם רַבִּי אַבְרָהָם בֶּן שׁוֹשֵׁן: כְּמָה גְדוֹל שְׁכַר הַמִּתְפַּלֵּל עִם הַצְּבוּר, כִּי בְּתַפְלָה אַחַת יֵשׁ לוֹ שְׁכַר כְּמִתְפַּלֵּל שְׁלוֹשׁ תְּפִלוֹת. כִּיצַד?

הִנֵּה, בְּתַפְלָתוֹ בְּלַחֵשׁ אוֹמֵר אִישׁ יִשְׂרָאֵל י"ט בְּרָכוֹת, וְכִשְׁמִקְשִׁיב הֵיטֵב לְבַרְכַת הַשֵּׁ"ץ, מְדִיִן "שׁוֹמֵעַ כְּעוֹנָה" יֵשׁ לוֹ עוֹד י"ט (=19) בְּרָכוֹת, וְכִשְׁמִקְפִיד עַל עֲנִיַת אֲמֵן בְּכּוֹנָה יֵשׁ לוֹ י"ט (=19) בְּרָכוֹת נּוֹסְפוֹת, שֶׁהָרִי אָמְרוּ (בְּרָכוֹת נג' ב') "גְדוֹל הָעוֹנָה אֲמֵן יוֹתֵר מִהַמְּבָרֵךְ", נִמְצָא שֶׁבְּתַפְלָה אַחַת יֵשׁ בִּידוֹ ז"ן (=57) בְּרָכוֹת. וּבְזִכּוֹת ז"ן בְּרָכוֹת אֵלּוּ הַקְּדוּשׁ בְּרוּךְ הוּא זֶן אוֹתוֹ וְאֶת אֲנָשֵׁי בֵיתוֹ בְּפִרְנֶסָה טוֹבָה וּבְשִׁפְעָה. (ע"פ וְכָל הַמַּאמִּינִים)

"וַיִּסְרְתִי אֶתְכֶם אֶף אֲנִי" (כו' כח')

הַגַּה"ג הָרַב לױ יִצְחָק מִבְּרִדִּיצ'ב הָיָה אוֹמֵר: אֵב הַמִּיִּסֵּר אֶת בְּנוֹ, גַּם לוֹ עַצְמוֹ כּוֹאֵב עַל–כֵּךְ. וְכָל מְכָה שְׁנוֹתָן לְבָנוּ, חָשׁ כְּאִילוֹ הוּא עַצְמוֹ מְקַבֵּל אוֹתָהּ. לְכֵן אוֹמֵר הַקְּדוּשׁ בְּרוּךְ הוּא כְּבִיכּוֹל לְיִשְׂרָאֵל אֲהוּבָיו: "וַיִּסְרְתִי אֶתְכֶם אֶף אֲנִי" – "אֶף (=גַּם) אֲנִי" כְּבִיכּוֹל מִתִּיִּסֵּר אֶתְכֶם.

שְׁבַת שְׁלוֹם לְכָל בֵּית יִשְׂרָאֵל! נָא לְשִׁמּוֹר עַל קְדוּשַׁת הַגִּילְיוֹן!

כניסת השבת: 18:59

"אם הבנים שמחה"

פרשת השבוע: בחקתי

ר"ת 20:53 זציאת השבת: 20:11

bnei-zion.com

ערש"ק כו' אייר תשע"ח (11.5.18)

הפטרה: "ה' עזי" (לקבלת העלון בדוא"ל שלח הודעה ל moshe45@bezeqint.net) (הזמנים לפי העיר חיפה)

"בני ציון"

"ונתתי שלום בארץ"

על הכתוב, "ונתתי שלום בארץ", שנינו בגמרא (בבא מציעא נט'): "אמר רב יהודה: לעולם יהא אדם זהיר בתבואה בתוך ביתו, שאין מריבה מצויה בתוך ביתו של אדם, אלא על עסקי תבואה, שנאמר (תהילים קמז): "השם גבולך שלום, חלב חטים ישביעך"... אמר רב פפא, הינו דאמרי אינשי: כד משלם שערי מכדא – נקיש ואתי תיגרא בביתא" (=זהו שאומרים האנשים: כאשר נגמרים השעורים מהכד, הריב בבית מקשקש וכא).

נמצאנו למדים מכאן יסוד גדול! הפרנסה בבית היא סגולה גדולה לברכה ושלום בבית. ועל-כן אומרת לנו התורה בפרשתנו: "ואכלתם לחמכם לשבע... ונתתי שלום בארץ". שכן, בזמן שיש שובע בבית, אז "ונתתי שלום בארץ" – יש גם שלום בבית. ופפי שאמר דוד המלך (קמז, יד): "השם גבולך שלום, חלב חטים ישביעך" – מתי הוא יתברך שם שלום בגבולך (=בביתך)? – כאשר "חלב חטים ישביעך" – כאשר יש שובע בבית. הנה מה טוב ומה נעים לבאר את המשך הגמרא (שם): "לעולם יהא אדם זהיר בכבוד אשתו, שאין ברכה מצויה בתוך ביתו של אדם, אלא בשביל אשתו, שנאמר (בראשית יב'): 'ולאברם היטיב (הקב"ה) בעבורה' (=בזכות שרה אשתו). והינו דאמר להו רבא לבני מחוזא (=זהו שאמר רבא לבני מחוזא): אוקירו לנשיכו כי היכי דתתעטרו..." (=כבדו את נשותיכם כדי שתתעשרו).

מבואר מכאן, פי עיקר הברכה בביתו של האדם היא בזכות אשתו, כפי שאמר החכם מכל אדם (משלי יח, כב'): "מצא אשה – מצא טוב..."

לפי האמור, הביאור הוא, שמאחר ואין אפשרות לשלום בבית, אלא רק כאשר הפרנסה היא ברוח, לכן המכבד את אשתו כדי להרבות שלום בית, הרי הוא זוכה, מידה כנגד מידה, לפרנסה ולשפע של עשירות, המרבים שלום בתוך ביתו.

יומתק לפי זה לבאר מה ששנינו במשנה (עוקצין פג, יב'): "אמר רבי שמעון בן חלפתא: לא מצא הקדוש ברוך הוא כלי מחזיק ברכה לישראל אלא השלום, שנאמר (תהלים כט): 'ה' עז לעמו יתן, ה' יברך את עמו בשלום'". הביאור הוא, שכל מי שרודף אחר השלום, הרי הוא כלי שמחזיק ברכה, ולכן משפיעים לו שפע רב טוב משמים, כדי שיוכל לשמור על השלום בתוך ביתו.

וראוי להוסיף מה ששנינו בגמרא (ברכות סד'): "תלמידי חכמים מרבים שלום בעולם". וכתב על-כך ה"ח"ת סופר" (דרשות ח"א, דף קפג): הנה, אמרו חז"ל: "תלמידי חכמים מרבים שלום בעולם". הכונה היא, שכל המידות כן נבראו מאת הבורא יתברך שמו – הבושה, העזות, הגאווה, הענוה, השלום והמחלוקת – ואי-אפשר לומר שתעקר או תבטל אחת מכל המידות האלה – אלא, שצריך להשתמש במידות אלו כראוי ובמקומות הנכונים. על-כן, כאשר האדם משתמש במידות אלו לעבודת ה' יתברך, הרי הוא מבטל את כח היצר הרע במידות אלו. ולכן אמרו חז"ל, ש"תלמידי חכמים מרבים שלום בעולם". שכן, כאשר תלמידי חכמים משתמשים במידת המחלוקת, לפלפל בעסק התורה הקדושה (לבנות ולסתור, כדי לברר את ההלכה לאמיתה של תורה), הרי בכך הם מבטלים את המחלוקת והמריבות בעולם, וממילא הם מרבים שלום בעולם.

מכאן צריך כל איש ישראל לדעת, ש"אם אין קמת, אין תורה. אם אין תורה, אין קמת" (אבות פ"ג). שכן, מאחר ועסק התורה הוא סגולה להרבות שלום בעולם (כפי שלמדנו, ש"תלמידי חכמים מרבים שלום בעולם"), והיות ואם אין קמת/פרנסה בבית, אין שלום בבית – לכן, משמים משפיעים לאיש ישראל העוסק בתורה שפע רב טוב של פרנסה, כדי להרבות את שלום ביתו.

וזהו שאמר הקב"ה לישראל: "אם בחקתי תלכו" – שתהיו עמלים בתורה בדרך של פלפול וגיעה, כדי לברר את התורה לאמיתה (ועל-ידי כך אתם מרבים שלום בעולם).

לכן אני מבטיח לכם: "ונתתי גשמיכם בעתם ונתנה הארץ יבולה" – הריני משפיע לכם שפע של פרנסה, ועל-ידי כך מובטח לכם "ונתתי שלום בארץ". שכן, אם אין לחם בבית – אין שלום בבית. ראוי להוסיף כאן מה שספרו לנו חז"ל, על המעשה הנפלא של "חוני המעגל", ש"עג עוגה" ולא יצא מתוכה עד שיִרדו גשמים, וכפי שמובא בגמרא (תענית כג'): "תנו רבנן: פעם אחת יצא רוב אדר, ולא ירדו גשמים. אמרו לו, לחוני המעגל: התפלל וירדו גשמים. התפלל, ולא ירדו. עג עוגה (=ציר מעגל) ועמד בתוכה, כדרך שעשה חבקוק הנביא... אמר לפניו: רבוננו של עולם, בניך שמו פניהם עלי, שאני כבן בית לפניך. נשבע אני בשמך הגדול, שאיני זז מכאן עד שתרחם על בניך. התחילו... גשמי רצון ברכה ונדבה... עד שיצאו ישראל מירושלים להר הבית מפני הגשמים... תנו רבנן, כך שלחו ליה בני לשכת הגזית לחוני המעגל (איוב כב'): 'ותגור אומר ויקם לך'. אתה גזרת מלמטה והקדוש ברוך הוא מקים אמריך מלמעלה...".

וצריך להבין ענין זה. שכן, מדוע חג חוני המעגל דוקא עוגה (=ציר מעגל) ועמד בתוכה? והביאור הוא, שהנה ידוע שחוני המעגל היה בקי בכל חדרי התורה שבעל-פה, עד שהיה מתרץ כל קושיה וקושיה ששאלו אותו חכמים, כמבואר בגמרא (תענית כג'): "נהירא שמעתתין, כבשני דחוני המעגל, דכד הוה עיל לבי מדרשא, כל קושיא דהוה להו לרבנן, הוה מפרק להו" (=אמרו חכמים: מאירות הלכותינו כמו בשנות חיו של חוני המעגל, שפאשר היה נכנס (חוני המעגל) לבית המדרש, כל קושיה שאמרו חכמים היה מתרץ להם). והנה, ידוע שיש ס' מסכתות בתורה שבעל-פה, כמבואר במדרש (שיר השירים רבה ו'–ח'): "ששים המה מלכות' – אלו ששים מסכתות של הלכה".

לכן, כאשר בא חוני המעגל להתפלל לפני הקב"ה על ירידת הגשם, נתחכם לעשות מעשה כדי לעורר רחמי שמים על ישראל. לכן "עג עוגה" – מעגל – בצורת האות ס', כדי לרמוז על ס' (=60) מסכתות שיש בתורה שבעל-פה. ומיד "עמד בתוכה" – בתוך המעגל – כדי לרמוז בכך, שכל ימי חיו השקיע כל כלו לעמול בששים מסכתות התורה שבעל-פה, כדי לברר על-ידם את כל הדברים הנעלמים והסתומים בתורה שבכתב. ומאחר ו"תלמידי חכמים מרבים שלום בעולם", ואין שלום בארץ, אלא על-ידי שפע של פרנסה בביתו של כל איש ואיש בישראל, לכן מיד "התחילו... גשמי רצון ברכה ונדבה... עד שיצאו ישראל מירושלים להר הבית מפני הגשמים". (על פי "אורה של תורה" להרה"ק פינחס פרידמן) "את שבתתי תשמרו" (כו' ב')

שואל כאן הפרשן והמקובל רבי חיים בן עטר ("אור החיים" הקדוש): על שום מה חוזר הכתוב על מצות שמירת השבת, שכבר נאמרה בתורה כמה פעמים? אלא – אומר "אור החיים" הקדוש – התורה בקשה להסמיך מצות שבת למצוה שלפניה – "לא תעשו לכם אילים...". וזאת, כדי ללמדנו שפשם שעבודה זרה שקולה כנגד כל התורה כלה – כמו שנאמר במסכת קידושין (מ', א'): "כל הכופר בה (=בעבודה זרה), כמודה (=מאמין) בכל התורה כלה" – כך שקולה מצות שבת כנגד כל התורה כלה, ככתוב בירושלמי ברכות (א', א'): "שקולה שבת כנגד כל המצות".

...ונתתי גשמיכם בעתם... " (כו' ג') (ע"פ מדרשי חז"ל)

בימי של רבי תנחומא, נזקקו ישראל לתענית בגלל עצירת גשמים (=בצורת). באו לפני רבי תנחומא, ואמרו לו: רבי, גזר תענית! גזר הרב תענית יום ראשון, ויום שני ויום שלישי, ולא ירד מטר. נכנס לבית הכנסת, דרש להם, ואמר: בני, התמלאו רחמים זה על זה, והקב"ה יתמלא עליכם רחמים! כשהרב חלק צדקה לעניים, ראו תלמידיו אדם שנותן מעות לגרושתו (=דבר שאינו מצוי, וחששו שיש קשר של עבירה ביניהם). באו ואמרו לו: מה אנו יושבים פה, ויש דבר עבירה כאן! אמר להם רבי תנחומא: וכי מה ראיתם? אמרו לו: ראינו אדם פלוני נותן מעות לגרושתו. שלח הרב לקרוא לו, והביאוהו לפניו. אמר לו רבי תנחומא: מפני מה נתת מעות לגרושתך? אמר לו: ראיתיה בצרה גדולה, ונתמלאתי עליה רחמים. הגביה רבי תנחומא פניו למעלה, ואמר: רבון כל העולמים! זה, שאין לגרושתו מזונות, ואינו חיב לפרנסה, ראה אותה בצרה גדולה, ונתמלא רחמים עליה. אתה, שכתוב בך: "רחום וחנון ה'" (תהלים קג', ח'), ואנו בניך, בני ידידיך, בני אברהם יצחק ויעקב – על אחת כמה וכמה שתמלא עלינו רחמים! מיד ירדו גשמים, ובאה רוחה לעולם.

שבת שלום לכל בית ישראל! נא לשמור על קדושת הגיליון!

כְּנִיסַת הַשַּׁבָּת: 18:59

"אִם הַבָּנִים שְׂמָחָה"

פְּרֻשַׁת הַשְּׁבוּעַ: בְּחֻקֵּי

ר"ת 20:53 זְצִיאַת הַשַּׁבָּת: 20:11

bnei-zion.com

ערש"ק כו' אייר תשע"ח (11.5.18)

הַפְּטָרָה: "ה' עֲזֵנִי" (לקבלת העלון בדוא"ל שלח הודעה ל moshe45@bezeqint.net) (הזמנים לפי העיר חיפה)

"בְּנֵי צִיּוֹן"

"אם בחקתי תלכו, ואת מצותי תשמרו ועשיתם אתם... ונתתי גשמיכם בעתם"

על הכתוב, "אם בחקתי תלכו ואת מצותי תשמרו" - פרש רש"י: "ואם בחקתי תלכו" יכול זה קיום המצוות? כשהוא (=הקב"ה) אומר ואת מצותי תשמרו הרי קיום המצוות אמור! הא מה אני מקיים 'אם בחקתי תלכו' (אלא) שתהיו עמלים בתורה."

וצריך להבין ענין זה. שכן, מנין למדו חז"ל לדרוש על הכתוב "אם בחקתי תלכו", שהפונה כאן היא דוקא על עמל התורה?

נקדים מה שספרו לנו חז"ל על המעשה הנפלא של "חוני המעגל", ש"עג עוגה" ולא יצא מתוכה עד שיִרְדו גשמים, וכפי שמובא בגמרא (תענית כג'): "תנו רבנן: פעם אחת יצא רוב אדר, ולא ירדו גשמים. אמרו לו, לחוני המעגל: התפלל וירדו גשמים, התפלל ולא ירדו. עג עוגה (=ציר מעגל) ועמד בתוכה, כדרך שעשה חבקוק הנביא... אמר לפניו: רבונו של עולם, בניך שמו פניהם עלי, שאני כבו בית לפניך. נשבע אני בשמך הגדול, שאיני יז מפאן עד שתרחם על בניך, התחילו... גשמי רצון ברכה ונדבה... עד שיצאו ישראל מירושלים להר הבית מפני הגשמים... תנו רבנן, כך שלחו ליה בני לשפת הגזית לחוני המעגל (איוב כב'): 'ותגזר אומר ויקם לך'. אתה גזרת מלמטה והקדוש ברוך הוא מקיים אמריך מלמעלה...".

וצריך להבין ענין זה. שכן, מדוע חג חוני המעגל דוקא עוגה (=ציר מעגל) ועמד בתוכה? נקדים מה שלמדנו במדרש (בראשית רבה א, א, א'): "התורה אומרת: אני הייתי כלי אומנותו של הקב"ה... (ו)היה הקב"ה מביט בתורה ובורא את העולם, והתורה אמרה: 'בראשית ברא אלקים, ואין ראשית, אלא תורה'."

וכתב "בעל הטורים" בשם המדרש, שהטעם שהקב"ה פתח את התורה באות **ב'** (בראשית) הוא לרמוז "על שתי תורות - תורה שבכתב ותורה שבעל-פה - ללמדך שבזכות התורה ולומדיה נברא העולם". והפונה בזה היא שהתחלת התורה בתיבת "בראשית" (שהם אותיות **ב'** ראשית) באה לרמוז שהקב"ה ברא את העולם עם **ב'** חלקים של התורה, התורה שבכתב והתורה שבעל-פה.

וצריך להבין גם ענין זה, מדוע צריכים אנו גם לתורה שבכתב וגם לתורה שבעל-פה? וגש לומר שהנה, ה"אגרא דכלה" (בראשית) כתב, שהתורה שבכתב היא בבחינת "**שמים**" (שהרי נתנה היא מן השמים). ואילו התורה שבעל-פה היא בבחינת "**הארץ**" (שהרי מתבררת ומתלבנת היא על-ידי חכמי התורה שבארץ).

וכן כתב הגאון מוילנא ב"אדרת אליהו" (דברים לב, א'): "והזכיר דיבור אצל שמים, כי פונתו במלת **שמים** על תורה שבכתב... אבל **הארץ** רומז על התורה שבעל-פה...".

וכן מצינו גם בדברי ה"שפת אמת" (בראשית תרס"ד): "...והנה, בתיב **בראשית**, **ב'** ראשית, דרמז לתורה שבכתב (ורמז) על תורה שבעל-פה, שניהם נקראו 'ראשית'. ובתורה שבכתב נבראו **השמים**, ו**הארץ** בבחינת תורה שבעל-פה. וכן בתיב (תהילים קטו, טז): 'השמים שמים לה' והארץ נתן לבני אדם'. והביאור שהקב"ה נתן את התורה שבכתב **מהשמים**, ואין להחסיר או להוסיף עליה. אולם, התורה שבעל-פה נמסרה לחכמי התורה שבכל דור ודור כדי שיבררו וילבנו את כל הענינים הסתומים שיש בתורה שבכתב.

נמצא, כי כאשר עוסקים ישראל בתורה שבעל-פה, אשר כל ענינה הוא פאמור רק לברר וללבן את הענינים הסתומים בתורה שבכתב, הרי הם בעצם **מיוחדים ומחברים** "**שמים וארץ**", תורה שבכתב עם תורה שבעל-פה. ולכן מידה כנגד מידה הם זוכים, והקב"ה מוריד להם גשמים שמחברים **שמים וארץ**.

(כאשר נתבונן היטב, נראה שמטרת הגשמים היא לחבר את **השמים** ואת **הארץ** ביחוד נפלא מאין כמוהו. שהרי, הגשמים אינם יורדים מן השמים אל הארץ, אלא רק לאחר שעולים אדים מן הארץ, כמו שכתוב: "ואד יעלה מן הארץ והשקה את כל פני האדמה". לעומת זאת, אין הארץ יכולה להצמיח דבר, בלי שיִרְדו גשמים מן השמים. ולכן, אם אין גשמים - אין צומח, ואין גם בעלי-חיים. וגם אנו, בני האדם, איננו יכולים להתקיים בעולם הזה ללא הגשם. נמצא מפאן, שתכלית עבודת הגשמים היא לחבר שמים וארץ).

6 וְאַרְיָהוּ לְדַעַת שְׁפָשֶׁם שֶׁהִתְחַבְּרוּת שְׁמַיִם וְאַרְצִי מוֹרִידָה גְשָׁמִים הַמְצַמֵּיחִים פִּירוֹת, לְהִנּוֹת בָּהֶם בְּנֵי אָדָם. כִּד בְּדִיּוֹק הִתְחַבְּרוּת שֶׁל תּוֹרָה שֶׁבְּכֶתֶב וְתוֹרָה שֶׁבְּעַל-פֶּה מְצַמֵּיחָה "פִּירוֹת"/חִידוּשִׁים לְהִנּוֹת בָּהֶם בְּנֵי אָדָם. וְזֶהוּ שְׁכֶתוֹב: "אִם בְּחֻקֹּתַי תֵּלְכוּ, וְאֵת מִצְוֹתַי תִּשְׁמְרוּ וְעֲשִׂיתֶם אֹתָם... וְנִתַּתִּי גְשָׁמִיכֶם בְּעֵתָם", וּפְרָשׁ רִש"י, כְּאֵמֹר, "שֶׁתְּהִי עֲמָלִים בְּתוֹרָה". וְהַכּוֹנֵה בְּזֶה, שֶׁנִּהְיָה עֲמָלִים בְּתוֹרָה שֶׁבְּעַל-פֶּה, אֲשֶׁר תְּכַלִּית הַעֲמָל הוּא לְבַרר אֶת הַדְּבָרִים הַנִּעְלָמִים וְהַסְתוּמִים בְּתוֹרָה שֶׁבְּכֶתֶב. וְעַל-יָדֵי כִּד אֲתֶם מְחַבְּרִים שְׁמַיִם וְאַרְצִי (תּוֹרָה שֶׁבְּכֶתֶב וְתוֹרָה שֶׁבְּעַל-פֶּה), וְזֹאת תְּכַלִּית הַבְּרִיאָה, וּבְזִכּוֹת זֶה "וְנִתַּתִּי גְשָׁמִיכֶם בְּעֵתָם". וְלָכֵן אָמְרוּ חַז"ל (תַּעֲנִית ז', א'): "גְּדוֹל יוֹם הַגְּשָׁמִים (=יוֹם שֶׁבוּ יוֹרֵד גֶּשֶׁם) פִּיּוֹם (=כְּמוֹ הַיּוֹם) שֶׁנִּתְּנָה בּוֹ תּוֹרָה".

וְעוֹד אָמְרוּ שֶׁם חַז"ל: "גְּדוֹל יוֹם הַגְּשָׁמִים פִּיּוֹם (=כְּמוֹ הַיּוֹם) שֶׁנִּבְרָאוּ בּוֹ שְׁמַיִם וְאַרְצִי". כִּי כְּמוֹ שֶׁבִּשְׁעַת מֵתָן תּוֹרָה, נִתְחַבְּרוּ הַשְּׁמַיִם וְהָאָרֶץ, כְּאֲשֶׁר יָרַד ה' עִם הַשְּׁמַיִם וּשְׁמֵי הַשְּׁמַיִם עַל הָאָרֶץ, כְּפִי שְׁכֶתוֹב: "וַיִּרְדַּ ה' עַל הַר סִינַי...". - הִנֵּה מִמֶּשׁ כִּד הוּא יוֹם הַגְּשָׁמִים, שֶׁמְחַבְּרִים בֵּין הַשְּׁמַיִם לְבֵין הָאָרֶץ, כְּדִי לְהוֹרֹת לְיִשְׂרָאֵל שֶׁתְּכַלִּית עֲבוֹדַת ה' הִיא, שֶׁיַּעֲבֹד הָאָדָם אֶת בּוֹרְאוֹ עַל-יָדֵי כִּד שִׁיחַבֵּר שְׁמַיִם (=תּוֹרָה שֶׁבְּכֶתֶב) עִם אָרֶץ (=תּוֹרָה שֶׁבְּעַל-פֶּה).

כִּיּוֹן שֶׁבְּאֵנוּ לִידֵי כִּד, יֵאִירוּ עֵינֵינוּ וְיִשְׁמַח לְבַנו לְהִבִּין אֶת הַמַּעֲשֶׂה הַנִּפְלָא שֶׁעָשָׂה חוֹנֵי הַמַּעֲגָל, שֶׁ"עַג עוֹגָה (=צִיר מַעֲגָל) וְעָמַד בְּתוֹכָהּ... אָמַר לְפָנָיו: רְבוּנוּ שֶׁל עוֹלָם, בְּנִידָ שְׁמוֹ פְּנִיָּהֶם עָלַי, שְׁאַנִּי כְּבֹן בֵּית לְפָנֶיךָ, נִשְׁבַּע אֲנִי בְּשֵׁמֶךָ הַגְּדוֹל, שְׁאַנִּי זֶה מִכָּאֵן עַד שֶׁתִּרְחַם עַל בְּנִידִךָ".

וְהַבִּיאֹר הוּא, שֶׁהִנֵּה יָדוּעַ שֶׁחוֹנֵי הַמַּעֲגָל הָיָה בְּקִי בְּכָל חֲדָרֵי הַתּוֹרָה שֶׁבְּעַל-פֶּה, עַד שֶׁהָיָה מְתַרְץ כָּל קוֹשֶׁיָה וְקוֹשֶׁיָה שֶׁשָּׂאֵלוּ אוֹתוֹ חֲכָמִים, כְּמַבּוֹאֵר בַּגְּמָרָא (תַּעֲנִית כ"ג): "נִהִירָא שְׁמַעְתָּתִין, כְּבִשְׁנֵי דְחוֹנֵי הַמַּעֲגָל, דְּכִד הוּא עִיל לְבֵי מְדַרְשָׁא, כָּל קוֹשֶׁיָא דְהוּוּ לְהוּוּ לְרַבְּנָן, הוּוּ מְפָרַק לְהוּוּ" (=אָמְרוּ חֲכָמִים: מְאִירוֹת הַלְכוּתֵינוּ כְּמוֹ בְּשׁוֹת חֵייו שֶׁל חוֹנֵי הַמַּעֲגָל, שֶׁכְּאֲשֶׁר הָיָה נִכְנָס (חוֹנֵי הַמַּעֲגָל) לְבֵית הַמְדַרְשׁ, כָּל קוֹשֶׁיָה שֶׁאָמְרוּ חֲכָמִים הָיָה מְתַרְץ לָהֶם).

וְהִנֵּה, יָדוּעַ שֶׁיֵּשׁ ס' מְסַכְתוֹת בְּתוֹרָה שֶׁבְּעַל-פֶּה, כְּמַבּוֹאֵר בְּמְדַרְשׁ רַבָּה (שֶׁהַש"י ו-ח): "שְׁשִׁים הֵמָּה מְלָכוֹת - אֵלוּ שְׁשִׁים מְסַכְתוֹת שֶׁל הַלְכָה". לָכֵן, כְּאֲשֶׁר בָּא חוֹנֵי הַמַּעֲגָל לְהַתְּפַלֵּל לְפָנֵי הַקַּב"ה עַל יְרִידַת הַגֶּשֶׁם, שֶׁהִיא כְּאֵמֹר בְּחִינַת הִתְחַבְּרוּת שְׁמַיִם וְאַרְצִי, נִתְחַכֵּם לַעֲשׂוֹת מַעֲשֶׂה כְּדִי לְעוֹרֵר רַחֲמֵי שְׁמַיִם עַל יִשְׂרָאֵל, וְלָכֵן "עַג עוֹגָה" - מַעֲגָל - בְּצוֹרֵת הָאוֹת ס', כְּדִי לְרְמוֹז עַל ס' (=60) מְסַכְתוֹת שֶׁיֵּשׁ בְּתוֹרָה שֶׁבְּעַל-פֶּה. וּמִיֵּד "עָמַד בְּתוֹכָהּ" - בְּתוֹךְ הַמַּעֲגָל - כְּדִי לְרְמוֹז בְּכִד שֶׁכָּל יָמֵי חֵייו הִשְׁקִיעַ כָּל כְּלוֹ לַעֲמוֹל בְּשִׁשִּׁים מְסַכְתוֹת הַתּוֹרָה שֶׁבְּעַל-פֶּה, כְּדִי לְבַרֵּר עַל-יָדָם אֶת כָּל הַדְּבָרִים הַנִּעְלָמִים וְהַסְתוּמִים בְּתוֹרָה שֶׁבְּכֶתֶב. נִמְצָא, כִּי בְּעָמַל זֶה זָכָה הוּא לְחַבֵּר שְׁמַיִם וְאַרְצִי, תּוֹרָה שֶׁבְּכֶתֶב עִם תּוֹרָה שֶׁבְּעַל-פֶּה, וּבְזִכּוֹת זֶה בְּקֶשׁ מֵהַקַּב"ה שִׁיחַבֵּר שְׁמַיִם וְאַרְצִי עַל-יָדֵי הוֹרֵדַת גְּשָׁמִים.

רְאוּי לְהוֹסִיף מָה שֶׁכֶּתֶב ה"בּוֹן אִישׁ חֵי" בְּסִפְרוֹ "בְּנִיָּהוּ בּוֹן יְהוֹדְע" (תַּעֲנִית כ"ג), שֶׁהָאוֹת ס' רוֹמְזֵת עַל סְמִיכַת יִשְׂרָאֵל, כְּאֲשֶׁר הֵם בְּמַצֵּב שֶׁל נְפִילָה, כְּמוֹ שְׁכֶתוֹב בְּתַהֲיִלִּים (קַמְהוּ, יד'): "סוֹמֵךְ ה' לְכָל הַנְּפִלִים". וּמֵאַחֵר וְלֹא יָרְדוּ גְשָׁמִים לְיִשְׂרָאֵל, הָרִי זֶה בְּבַחֲיִנַת נְפִילָה לְיִשְׂרָאֵל. לָכֵן עַג חוֹנֵי הַמַּעֲגָל עוֹגָה בְּצוֹרֵת הָאוֹת ס' - כְּדִי לְעוֹרֵר אֶת סְמִיכַת יִשְׂרָאֵל, כְּמוֹ שְׁכֶתוֹב: "סוֹמֵךְ ה' לְכָל הַנְּפִלִים". וּלְפִי מָה שֶׁלְּמַדְנוּ, בְּקֶשׁ חוֹנֵי לְעוֹרֵר אֶת זְכוֹת לִימוֹד ס' הַמְסַכְתוֹת שֶׁיֵּשׁ בְּתוֹרָה שֶׁבְּעַל-פֶּה, הַמְחַבְּרִים שְׁמַיִם וְאַרְצִי.

הִנֵּה כִּי כֹן יְבוֹאֵר, מְדוּעַ פָּרְשׁוּ חַז"ל שֶׁ"אִם בְּחֻקֹּתַי תֵּלְכוּ" זֶהוּ עָמַל הַתּוֹרָה. שֶׁכֵּן, רַק עַל-יָדֵי עָמַל וּפְלִפּוֹל הַתּוֹרָה שֶׁבְּעַל-פֶּה אֲפָשָׁר לְחַבֵּר שְׁמַיִם וְאַרְצִי, וּמִמִּילָא יִתְקַיֵּם "וְנִתַּתִּי גְשָׁמִיכֶם בְּעֵתָם". וְהַשְּׁבִתִי חֵיהָ רָעָה מִן הָאָרֶץ"

כּוֹמֵר אַחַד פְּגַשׁ פְּעַם אֶת רַבֵּי יוֹנָתָן אֵיִיבִשְׁיָן, וְאָמַר לוֹ שֶׁהוּא חָיֵב לְשְׂאוֹל אוֹתוֹ שְׁלֹשׁ שְׂאוֹלוֹת שֶׁמֵּאֵד מְפָרִיעוֹת לוֹ. אָמַר לוֹ ר' יוֹנָתָן: שְׂאֵל בְּבִקְשָׁה. שְׂאֵל הַכּוֹמֵר: א. מְדוּעַ בְּתֵי הַכְּנֶסֶת שְׁלָכֶם יִשְׁנִים וּמוֹזְנָחִים, בְּעוֹד הַכְּנֶסֶת שְׁלָנוּ מְפּוֹאֲרוֹת וּמְרִשִּׁמוֹת בִּיּוֹתֵר? ב. מְדוּעַ אֲתֶם צוֹעֲקִים וּמְרַעֲשִׁים בְּתַפִּילוֹת שְׁלָכֶם, בְּעוֹד אֲנַחְנוּ מְתַפְּלִים בְּצוֹרָה מְכוּבֶדֶת וּשְׁקֻטָה? ג. אֵיךְ אֲתֶם יְכוֹלִים לְסַבּוֹל אֶת הַלְוִיּוֹת הַנִּפְטָרִים שְׁלָכֶם, בְּהֵן אֲתֶם דוֹחֲפִים וְנִדְחָפִים, בְּעוֹד אֲצִלְנוּ מְלוּיִם בְּצוֹרָה מְסוּדֶרֶת וּמְנוֹמָסֶת?

עֲנֵה לוֹ הַרְבֵּ: לְגַבֵּי הַשְּׂאֵלָה הָרֵאשׁוֹנָה שְׁלָךְ, אֲנַחְנוּ מְחַכֵּים כָּל יוֹם שֶׁיִּבְנֶה בֵּית הַמִּקְדָּשׁ, וְלָכֵן אֲנַחְנוּ לֹא מְשַׁקִּיעִים בְּבְתֵי הַכְּנֶסֶת. מָה גַם, שְׂאֵלָהֵיכֶם יֵשׁ אִמָּא... וְלָכֵן אֲצִלְכֶם נְקִי... לְגַבֵּי הַשְּׂאֵלָה הַשְּׁנִיָּה, אֲנַחְנוּ צְרִיכִים לְהַתְּפַלֵּל בְּקוֹל, כִּי הָאֱלֹקִים שְׁלָנוּ כְּבֹר זָקֵן. שְׁלָכֶם הוּא רַק בֵּין 2000 שָׁנָה, וְהוּא עוֹדְנוּ צְעִיר לִימִים...

וְלְגַבֵּי הַשְּׂאֵלָה הַשְּׁלִישִׁית, אֵת הָאֲמֶת, אֵת צוּדְקָ! גַם אֲנִי אוֹהֵב יוֹתֵר אֶת הַלְוִיּוֹת שְׁלָכֶם... שְׁבֵת שְׁלוֹם לְכָל בֵּית יִשְׂרָאֵל! נָא לְשִׁמּוֹר עַל קְדוּשַׁת הַגִּילְיוֹן!

כְּנִיסַת הַשַּׁבָּת: 18:59

"אם הבנים שמחה"

פְּרֶשֶׁת הַשְּׁבוּעַ: בְּחֻקֵי

ר"ת 20:53 צִיאַת הַשַּׁבָּת: 20:11

bnei-zion.com

ערש"ק כו' אייר תשע"ח (11.5.18)

הַפְּטָרָה: "ה' עזי" (לקבלת העלון בדוא"ל שלח הודעה ל moshe45@bezeqint.net) (הזמנים לפי העיר חיפה)

"בְּנֵי צִיּוֹן"

"כְּדֵי לְטַהֲרֵנוּ מִקְּלֹפֹתֵינוּ וּמִטּוֹמְאוֹתֵינוּ"

אָנוּ נִמְצָאִים בְּיָמֵי סְפִירַת הָעֹמֶר, שֶׁהֵם, כִּידוּעַ, יְמֵי הַכְּנָה לְקִרְאָת קַבְּלַת הַתּוֹרָה. וְלָכֵן, מִן הָרְאוּי לְהִתְעַמֵּק בְּסִפְרֵי הַקְּדוּשִׁים, וּלְהַבִּין מַהִי הַחֻבָּה הַקְּדוּשָׁה הַמוֹטְלַת עָלֵינוּ בְּיָמֵים אֵלֶּה, וּמַהִי הַנְּקוּדָה הָעֵיקָרִית שְׂאֵלֶיהָ עָלֵינוּ לְשִׂאוֹף וּלְהִשְׁתַּוְּקֵק, כְּדֵי שְׁנוּכַל לְהִתְכַּוֵּן כְּרְאוּי לְקִרְאָת קַבְּלַת הַתּוֹרָה.

הִנֵּה, יְדוּעַ שֶׁתְּכַלִּית יְצִיאַת יִשְׂרָאֵל מִמִּצְרַיִם הִיְתָה כְּדֵי שִׁיקְבְּלוּ יִשְׂרָאֵל אֶת הַתּוֹרָה הַקְּדוּשָׁה בְּמַעֲמַד הָרַ סִינַי, וּכְמוֹ שֶׁכְּתוּב (שְׁמוֹת ג', יג'): "וַיֹּאמֶר מֹשֶׁה אֶל הָאֱלֹקִים מִי אֲנֹכִי כִּי אֵלֶיךָ אֶל פְּרַעֲהָ וְכִי אוֹצִיא אֶת בְּנֵי יִשְׂרָאֵל מִמִּצְרַיִם". וַפֶּרֶשׁ רִש"י זצ"ל: "(על) מָה זָכוּ יִשְׂרָאֵל שִׁיעֲשֶׂה לָהֶם נֶס וְאוֹצִיאֵם מִמִּצְרַיִם?".

עַל שְׂאֵלָה זוֹ עוֹנֶה הַקַּב"ה: "וַיֹּאמֶר כִּי אֵהְיֶה עִמָּךְ וְזֶה לְךָ הָאוֹת כִּי אֲנֹכִי שֹׁלַחְתִּיךָ, בְּהוֹצִיאֶיךָ אֶת הָעָם מִמִּצְרַיִם תַּעֲבֹדוּן אֶת הָאֱלֹקִים עַל הָהָר הַזֶּה". וּמִפֶּרֶשׁ רִש"י: "שְׂשִׂאֵלְתָּ, מָה זָכוּת יֵשׁ לְיִשְׂרָאֵל שִׁיִּצְאוּ מִמִּצְרַיִם? דְּבַר גְּדוֹל יֵשׁ לִי עַל הוֹצָאָה זוֹ – שֶׁהָרִי, עֲתִידִים לְקַבֵּל (אֶת) הַתּוֹרָה עַל הָהָר הַזֶּה לְסוּף ג' חוֹדְשִׁים שִׁיִּצְאוּ מִמִּצְרַיִם".

אִם כֵּן, נִשְׂאֵלַת הַשְּׂאֵלָה, מִכִּיּוֹן שֶׁתְּכַלִּית יְצִיאַת מִצְרַיִם הִיא שִׁיקְבְּלוּ יִשְׂרָאֵל אֶת הַתּוֹרָה, מִדּוּעַ הִשְׁתָּה הַקַּב"ה אֶת קַבְּלַת הַתּוֹרָה עַד לְאַחַר יְמֵי הַסְּפִירָה, וְלֹא נָתַן לְיִשְׂרָאֵל אֶת הַתּוֹרָה תִּיכָף וּמִיָּד לְאַחַר שִׁיִּצְאוּ מִמִּצְרַיִם?

אֶךְ הַתְּשׁוּבָה לְכַךְ פְּשוּטָה מְאֹד. הַבּוֹרָא, יִתְבָּרַךְ שְׁמוֹ וְיִתְעַלֶּה, רָצָה לְתַתּוֹ זְמַן לְיִשְׂרָאֵל כְּדֵי שִׁיִּכְנוּ אֶת עֲצָמָם בְּיָמֵי הַסְּפִירָה לְקִרְאָת קַבְּלַת הַתּוֹרָה. וּמִכָּאֵן לּוֹמְדִים אָנוּ שֶׁכָּל שָׁנָה וְשָׁנָה, יְמֵי הַסְּפִירָה הֵם יָמֵים שֶׁל הַכְּנָה לְקִרְאָת קַבְּלַת הַתּוֹרָה הַקְּדוּשָׁה בְּחַג הַשְּׁבוּעוֹת.

וּכְפִי שְׂאֵנוּ אוֹמְרִים בְּתַפִּילָה לְאַחַר סְפִירַת הָעֹמֶר (לְפִי נוֹסַח אֲשַׁכְּנֹז): "רְבוּנוּ שֶׁל עוֹלָם, אֲתָה צוֹתְנֵנוּ עַל יְדֵי מֹשֶׁה עַבְדְּךָ לְסַפּוֹר סְפִירַת הָעֹמֶר, כְּדֵי לְטַהֲרֵנוּ מִקְּלֹפֹתֵינוּ וּמִטּוֹמְאוֹתֵינוּ, כְּמוֹ שֶׁכְּתוּבָה בְּתוֹרַתְךָ: 'וּסְפַרְתֶּם לָכֶם מִמִּחְרַת הַשַּׁבָּת מִיּוֹם הַבִּיאָכֶם אֶת עוֹמֶר הַתְּנוּפָה שֶׁבַע שַׁבָּתוֹת תְּמִימוֹת תִּהְיֶינָה. עַד מִמִּחְרַת הַשַּׁבָּת הַשְּׁבִיעִית תִּסְפְּרוּ חֲמִשִּׁים יוֹם'. כְּדֵי שִׁיִּטְהָרוּ נַפְשׁוֹת עַמְּךָ יִשְׂרָאֵל מִזֹּהַמָּתָם".

וְדַקְדַּק הַרַה"ק רַבֵּי חַיִּים מִקְּאָסוֹב זצ"ל, וְשִׂאֵל ("תּוֹרַת חַיִּים", פְּרֶשֶׁת "אֲמַר"), הֵיכֵן אָנוּ לְמַדִּים בְּכַתוּב "וּסְפַרְתֶּם לָכֶם מִמִּחְרַת הַשַּׁבָּת", שֶׁהַסְּפִירָה הִיא "כְּדֵי שִׁיִּטְהָרוּ נַפְשׁוֹת עַמְּךָ יִשְׂרָאֵל מִזֹּהַמָּתָם"? וְהֲלֹא לֹא נִזְכָּר בְּשׁוּם מְקוֹם שׁוֹז מִטְרַת הַסְּפִירָה...

וְתַרְץ הַרַה"ק רַבֵּי חַיִּים מִקְּאָסוֹב בְּדֶרֶךְ רַמְזוֹ, וְאָמַר, כִּי עֲנִין זֶה רַמְזוֹ בְּכַתוּב "וּסְפַרְתֶּם לָכֶם": "לָכֶם" נוֹטְרִיקוֹן: כְּדֵי לְטַהֲרֵנוּ מִזֹּהַמָּתָנוּ (=מִטּוֹמְאוֹתֵינוּ/מִקְּלִיפֹתֵינוּ).

וַיֵּשׁ לְהוֹסִיף אֶת דְּבָרֵי הַזֶּהר הַקְּדוּשׁ (אֲמַר צו'), שֶׁשֶּׁבַע שַׁבָּתוֹת יְמֵי הַסְּפִירָה שֶׁכָּלֵל יִשְׂרָאֵל מִטְהָרִים אֶת עֲצָמָם לְפָנֵי ה' יִתְבָּרַךְ, הֵן בְּבַחֲיִנַת שְׁבַעַת הַיָּמִים שֶׁהָאִשָּׁה מְטַהֲרַת אֶת עֲצָמָהּ לְבַעֲלָהּ, כְּמוֹ שֶׁכְּתוּב (וַיִּקְרָא טו', כח'): "וּסְפַרְהָ לָּהּ שְׁבַעַת יָמִים וְאַחַר תְּטַהֲרָה".

וּכְבָּר הִרְחִיב רַבְּנוּ הָאֲרִיז"ל בְּ"שַׁעַר הַפְּנוּת" (דְּרוּשֵׁי סְפִירַת הָעֹמֶר), שֶׁשֶּׁבַע הַשַּׁבָּתוֹת הֵן גַּם כְּפָנְגַד שְׁבַע הַסְּפִירוֹת/מִידוֹת שֶׁל מַעֲלָה: חֹסֶד, גְּבוּרָה, תְּפָאֲרַת, נִצְחָה, הוֹד, יְסוּד, מַלְכוּת. וְצָרִיךְ כָּל אִישׁ יִשְׂרָאֵל לְתַקֵּן אֶת אֲשֶׁר פָּגַם בְּמִידוֹת אֵלֶּה.

בְּסִפְרֵי הַחֲסִידוֹת מֵהַבַּעַש"ט הַקְּדוּשׁ וּמִתְלִמִּידוֹ זִיע"א מְבוֹאֵר, שֶׁכְּדֵי לְתַקֵּן אֶת שְׁבַע הַמִּידוֹת שֶׁל מַעֲלָה, מוֹטְלַת עָלֵינוּ הַחֻבָּה לְהִתְחִיל וּלְתַקֵּן אֶת שְׁבַע הַמִּידוֹת שֶׁל מִטָּה (=בְּתוֹךְ תּוֹכְנוּ), כִּי הָאָדָם הוּא בְּבַחֲיִנַת (בְּרֵאשִׁית כח', יב') "סֵלֶם מִצָּב אֶרֶץ וְרֵאשׁוּ מִגִּיעַ הַשְּׁמִימָה". דְּהִינּוּ, עַל-יְדֵי שֶׁהָאָדָם מְתַקֵּן אֶת מִידוֹתָיו בְּאֶרֶץ, יִזְכֶּה לְהַשְׁלִים גַּם אֶת הַתִּיקוֹן שֶׁל מִידוֹתָיו לְמַעֲלָה בְּשָׂמִים.

וַיֵּשׁ לִזְמַר, שֶׁתִּיקוֹן הַמִּידוֹת בְּתוֹכְנוּ הוּא בְּ"סוּר מִרַע וְעֲשֵׂה טוֹב": "סוּר מִרַע", שֶׁלֹּא נִשְׁתַּמֵּשׁ בְּשֶׁבַע הַמִּידוֹת

בניגוד לרצון התורה. "ועשה טוב", שנשתמש בשבע המידות רק כדי לעשות את רצון אבינו שבשמים. והנה, כאמור, ימי ספירת העמר, שבהם אנו סופרים שבעה שבועות, הם כנגד שבע המידות שהבאנו (**חסד**, **גבורה**, **תפארת**, **נצח**, **הוד**, **יסוד**, **מלכות**), כדי להגיע לחג השבועות (זמן מתן תורתנו) ולקבל את התורה, כשאנו מתוקנים ומזופכים בשבע המידות הנ"ל.

על כן, בכל שבוע יש לתקן מידה אחת – בשבוע הראשון של ימי ספירת העמר יש לתקן את מידת ה**חסד**, בשבוע השני את מידת ה**גבורה**, וכן הלאה.

ויש לומר שמידת ה**חסד** היא בבחינת **אהבה**, שלא לאהוב דברים אסורים, או אפילו המותרים כדי למלא את תאוות לבו, אלא ישתמש האדם במידת ה**חסד** לדברי קדושה, לאהוב את ה' יתברך, ולעשות חסד עם חבריו. בשבוע השני, שהוא כנגד מידת ה**גבורה**, יכון לתקן מידה זו על-ידי שיפּרוש מיראה של בשר ודם, ויתלבש רק ביראת ה' יתברך כל היום.

בשבוע השלישי, שהוא כנגד מידת ה**תפארת**, צריך לפרוש מכל התפארות של ענינים חומריים, אלא יתפאר רק מנפלאות ה' יתברך לבדו.

בשבוע הרביעי, שהוא כנגד מידת ה**נצח** – צריך לבקש עזרת שמים כדי ל**נצח** את היצר הרע, ואת כל המתנגדים לעבודת ה' יתברך.

בשבוע החמישי, שהוא כנגד מידת ה**הוד**, מלשון ה**ודיה** – צריך להודות ולהלל לה' על כל נשימה ונשימה. בשבוע השישי, שהוא כנגד מידת ה**יסוד**, שהיא מלשון **קשר ודבק** – צריך להדבק בו יתברך בקשר אמיץ. ובשבוע השביעי, שהוא כנגד מידת ה**מלכות** – צריך לקבל על מלכות שמים, ולהמליך אותו, יתברך שמו, עלינו.

נמצאנו למדים, כי עיקר העבודה בימי הספירה היא תיקון שבע המידות שבתוך האדם, ולכן כתוב בנוסח התפילה: "רבנו של עולם, אתה צוּתנו על-ידי משה עבדך לספור ספירת העומר, כדי לטהרנו מקלפותינו ומטומאותינו, כמו שכתבת בתורתך: 'וספרתם לכם ממחרת השבת מיום הביאכם את עומר התנופה שבע שבתות תמימות תהינה'". ומאחר וצונו ה' יתברך לספור דוקא שבע שבתות, כנגד שבע מידות האדם, הרי זו הוכחה לכך שהפונה היא כדי לזכך את שבע המידות שבתוכנו, "כדי שיטהרו נפשות עמך ישראל מזהמתם".

"כדי שתכלה השנה וקללותיה" (על פי "אורה של תורה" להרה"ק פינחס פרידמן)

השבת אנו קוראים את פרשת "בחקתי", אשר לפי המבואר בדברי חז"ל, עזרא הסופר תקן לישראל שיקראו את הקללות שבפרשת "בחקתי" לפני חג השבועות. (וכן תקן עזרא, שיקראו את הקללות שבפרשת "כי תבוא" לפני ראש השנה).

וכפי שכתוב בגמרא (מגילה לא): "רבי שמעון בן אלעזר אומר: עזרא תקן להם לישראל שיהיו קורין קללות שבתורת כהנים (=מ"ט הקללות שבפרשתנו, פרשת "בחקתי") קודם עצרת. ושבמשנה תורה (=צ"ח הקללות שבפרשת "כי תבוא") קודם ראש השנה. מאי טעמא? אמר אביי, ואיתימא ריש לקיש: כדי שתכלה השנה וקללותיה".

וכתבו התוספות (מגילה לא), שהטעם לכך שמפסיקים בין פרשת "בחקתי" לבין חג השבועות (בקריאת פרשת "במדבר"), הוא כדי שלא להסמיך את הקללות שבפרשה לחג מתן תורה.

וכפי דבריו הקדושים: "לפי שאנו רוצים להפסיק ולקרות שבת אחת קודם ראש השנה בפרשה שלא תהא מדברת בקללות כלל, שלא להסמיך הקללות לראש השנה – מטעם זה אנו קורין (פרשת) 'במדבר'... קודם עצרת, כדי שלא להסמיך הקללות (שבפרשת) 'בחקתי' לעצרת (=לחג השבועות)".

נמצאנו למדים מכאן יסוד גדול, והוא, שעצם הקריאה בפרשת התוכחות היא סגולה נפלאה שתכלה השנה וקללותיה, כמו שכתב ה"תפארת שלמה" (כי תבוא): "יש לתת טעם בענין התוכחה, מה שאנו קוראים בעת הזאת, שתכלה השנה וקללותיה, והוא כמו שאומרים: 'ונשלמה פרים שפתינו' – שאם חס ושלום נגזר אשר לא טוב, הנה יצאנו ידי חובתינו בקריאת הדברים האלה, וממילא יתהפכו לנו כלם לברכה".

לפי זה למדנו מכאן חידוש גדול, שמצוה לפרסמו ברבים, שבשבת קדש הבאה עלינו לטובה, פרשת "בחקתי", בעת קריאת ה**קללות**, ראוי לכל אחד לכוון לקים "ונשלמה פרים שפתינו" – שאם חלילה נגזרה עלינו אחת

מ-מ"ט **הקללות** שבפרשה, נצא ידי חובת הענש על-ידי הקריאה בתורה, ובזכות זה נגיע לחג השבועות **נקיים** מכל חטא וענש, אמן בן יהי רצון. (על פי "אורה של תורה" להרה"ק פינחס פרידמן)

"אקרא לאלהים עליון (סופי תיבות "אמן")...ישלח משמים וישיעני" (תהילים נו' ג')

אין גדול לפני הקב"ה יותר מ"אמן" שישראל עונים, עד אשר השל"ה הקדוש כתב, שכל העולמות – העליונים והתחתונים – תלויים ועומדים במלה "אמן!"
וצריך לדעת, שאין לנו בכלל מושג כמה קדושה ומעלה יש לאדם הזוכה לענות אמן בכונה ובקול. שכן, אין קץ לשכרו.

וזאת, כפי שנראה בסיפור הבא:

הצדיק הקדוש רבי אליהו לופיאן, שנפטר לפני כארבעים שנה (וזכה לגילוי אליהו הנביא), כותב בהקדמה לספרו "לב אליהו" את המעשה המדהים הבא: לפני כמה עשרות שנים יצאה רכבת מהעיר ירושלים אל העיר חיפה. אל הרכבת עלו קבוצה גדולה של שוטרים, ועם הרב לופיאן.

השוטרים עלו לרכבת, והתישבו בקרונותיה, עד אשר היא תגיע ליצדה. והנה, לפתע, מביט אחד השוטרים ברב לופיאן, ורואה שהוא מחפש דבר מה. נגש אל הרב, ושאלו: "מה הרב מחפש?". הרב לופיאן השיב לו: "אני צריך לברך ברכת "אשר יצר", ואשמח מאד אם תאסוף לכאן כמה שיותר מהר את כל השוטרים ברכבת על-מנת שיענו אמן לברכת".

השוטר נדהם מבקשתו המוזרה של הרב, אך לא סרב לבקשת הרב, והחל לעבור בין הקרונות, ולקרוא מהר לכל השוטרים: "הרב קורא לכלם...ענית אמן...מהר".

תוך כמה דקות התאספו כל השוטרים שברכבת סביב הרב...שקט גדול השתרר ברכבת, ואז החל הרב לברך בכונה גדולה ובדבקות שלא נראתה כמותה: "ב-ר-ו-ך אתה ה'...אשר יצר את האדם...וברא בו נקבים נקבים...ברוך אתה ה' רופא כל בשר ומפליא לעשות". השוטרים, שלא ראו בחייהם כזו ברכה בכונה, ענו בכונה ובאריכות "א-מ-ן!!! המונה היה מדהים.

והנה, לאחר דקות ספורות עצרה הרכבת באמצע הדרך. כלם לא הבינו מה קרה, מדוע נעצרה הרכבת?

אולם, לאחר זמן מה התגלתה הבשורה. מחבלים הניחו מטען חבלה על פסי הרכבת, והרכבת שלנו עברה עליו, ובנס לא נפגענו כלל!

ומי ידע מכל זאת? הרב לופיאן! בעל גילוי אליהו הנביא ראה זאת ברוח קודשו, וחפש איזו זכות יכולה להציל את הנוסעים ברכבת. שהרי, ידועים דברי חז"ל: "כל המאריך ב'אמן', מאריכים לו ימיו ושנותיו". לכן פנס הרב את כל השוטרים, וברך בכונה ובאריכות. ובזכות ענית האמן הגדולה שהיתה במקום נצלו כל הנוסעים ברכבת "ירושלים-חיפה" ממות ומאסון רב מימדים בזכות ענית אמן בכונה!

כמה חשובה ענית אמן! וכמה כח ועוצמה יש בה הגורמת לשמירה והצלה לנו ולמשפחתנו! וכבר אמרו חז"ל, שהיה שנה לקב"ה לברוא את העולם בשביל ענית "אמן" אחת של יהודי!

וכתב בעל סידור הגר"א: "כאשר אדם עונה אמן בכונה, נפתחים בפניו שערי גן עדן וכל שערי החוכמה. ושורה עליו הקדושה העליונה והשגה נפלאה לעלות מעלה!".

ומוסיף ואומר הזוהר הקדוש: בעת שאדם עונה אמן לברכה של חברו, הוא גורם לשלמות בברכה. וכל המקפיד לענות אמן בכונה ובקביעות, לכל ברכה ששומע, זוכה לשכר בעולם הזה ובעולם הבא, ובאותה העת נפתחים בפניו כל פתחי הברכות בשמים.

וזאת ועוד, בשעת פטירתו מהעולם, הקב"ה מצוה שיפתחו לו את כל השערים, "מידה כנגד מידה". פי, כמו שהוא פתח את כל השערים בגן עדן כשהיה עונה אמן בכונה תמידית – כך יפתחו לו כל השערים, בשעת עלייתו לשמי השמים, אחרי מאה ועשרים. (ותיקוני הזוהר כתב, שכל העונה אמן בכל פונתו קורעין לו גזר דינו של שבעים שנה)...

שבת שלום לכל בית ישראל! נא לשמור על קדושת הגיליון!

כְּנִיסַת הַשַּׁבָּת: 18:59

"אם הבנים שמחה"

פְּרֻשַׁת הַשְּׁבוּעַ: בְּחֻקְתִּי

ר"ת 20:53 זְצִיאַת הַשַּׁבָּת: 20:11

bnei-zion.com

ערש"ק כו' אייר תשע"ח (11.5.18)

הַפְּטָרָה: "ה' עזי" (לקבלת העלון בדוא"ל שלח הודעה ל moshe45@bezeqint.net) (הזמנים לפי העיר חיפה)

"בְּנֵי צִיּוֹן"

"אם בחקתי תלכו ואת מצותי תשמרו ועשיתם אתם... ונתתי שלום בארץ ושכבתם ואין מחירי" (ויקרא כו, ג)

על הפתוב, "אם בחקתי תלכו ואת מצותי תשמרו ועשיתם אתם...," מפרש רש"י זצ"ל: "אם בחקתי תלכו" – יכול זה (=יתכן שהפונה כאן היא על) קיום המצות? (והרי בהמשך הפסוק) כשהוא (=הפתוב) אומר 'ואת מצותי תשמרו', הרי קיום המצות אמור! הא מה אני מקיים (=איך אני מפרש) 'אם בחקתי תלכו'? (אלא, שפונת הפתוב במלים 'בחקתי תלכו' היא) שתהיו **עמלים** (=מתאמצים) בתורה."

ה"אור החיים" הקדוש מדקדק ושואל, מדוע נאמר כאן "בחקתי", בלשון רבים, ולא "בחקתי", בלשון יחיד? ומתרץ ה"אור החיים" ועונה: "כי צריך האדם בקיום מצות התורה שני דברים: האחד, ללמוד לעצמו, והשני – ללמד לאחרים, דכתיב (=כמו שכתוב): 'ולמדתם אתם את בניכם... וישננתם לבניך ודברת בם' (דברים יא, יט). לזה (=לכן) אמר "בחקתי", לשון רבים, (שצריך) ללמוד וללמד."

נמצאנו למדים מדברי רש"י, שפונת הפתוב "בחקתי תלכו", היא על **עמל/יגיעת** התורה. וכן, למדנו מדברי ה"אור החיים" הקדוש, שהאדם צריך ללמוד על מנת ללמד (כמו שכתוב (איוב ה, ז): "אדם לעמל יולד"). "לעמל" ראשי תיבות: **ללמוד על מנת ללמד**.

אם כך, ופונת התורה בפתוב "בחקתי" היא על **יגיעת** התורה, יש לומר גם שלשון הרבים שבו השתמשה התורה – "תלכו" – הוא כדי להורות לנו על מעלת יגיעת התורה **ברבים** דוקא. וזהו מה שכתוב במשלי (ט, ה): "לכו לחמו בלחמי" – "לכו לחמו" – לשון רבים, שתלחמו ותפלפלו "בלחמי" (=בתורת) **ברבים**.

בענין זה יש להוסיף מה שמצינו בגמרא, על הפתוב בתהילים (קכו, ה): "לא יבשו, כי ידברו את אויבים בשער". שם שואלת הגמרא (קידושין ל'): "מאי (=מה פונת הפתוב) 'את אויבים בשער'? אמר רבי תיא בר אבא: אפילו האב ובנו, הרב ותלמידו, שעוסקין בתורה בשער (=בפרק) אחד – נעשים **אויבים** זה את זה, ואינם זזים משם (האב ובנו, הרב ותלמידו) עד שנעשים **אוהבים** זה את זה, שנאמר (במדבר כא): 'את והב בסופה' ('**והב**' רמז **לאהבה**). אל תקרי 'בסופה', אלא 'בסופה'."

והנה, מדברי חז"ל אנו למדים, כי מה שנעשו האב ובנו, והרב ותלמידו **אויבים** זה לזה, הוא חלק בלתי נפרד מלימוד התורה, כמו שכתוב: "כי ידברו את **אויבים** בשער". ולכן, צריכים אנו להבין, למה באמת צריך שיהיה כך – שהאב עם בנו והרב עם תלמידו נעשים **אויבים** זה לזה, ורק לבסוף אינם זזים משם, עד שנעשים אוהבים זה לזה? הלא, לכאורה עדיף היה, אם לא היו נעשים כלל **אויבים** זה לזה.

אומר על-כך הרה"ק פינחס פרידמן, בחיבורו "אורה של תורה": צריכים אנו לדעת, כי יש מעלה יתרה לעסק בתורה בדיבוק חברים. שכן, כאשר תלמידי חכמים מפלפלים זה עם זה – זה מקשה, וזה עונה, זה בונה, וזה סותר – הנה, מתוך פלפול ודיבוק חברים זה, יוצא בירור ההלכה לאמיתו של דבר, על כל אופניו.

וזהו שאומרת הגמרא: "אפילו האב ובנו, הרב ותלמידו, שעוסקין בתורה בשער (=בפרק) אחד – נעשים **אויבים** זה את זה", לא, חס וחלילה, "אויבים ממש". אלא הפונה היא, שבסברות התורה וחינוכי הסוגיות נעשים אויבים ואינם מותרים זה לזה, עד שהדברים **מאירים** ו**ברורים** כשמש בצהרם, ואור האמת שבתורה נגלה לכל.

ואולם, מי שעוסק בתורה לבדו, יכול הוא לטעות בהבנתו, כיון שאין מי שיעמוד ויבדוק את סברותיו – אם הן על דרך האמת או לא. וכבר אמרו חז"ל (אבות ד, משנה יג): "ואל בינתך אל תשען", כיון שאדם קרוב אל עצמו, ויש לו נגיעות לדיעותיו ולסברותיו. מה שאין כן, כאשר התורה נלמדת בדיבוק ופלפול חברים, שאז בודאי יתוכחו הם זה עם זה, וכל אחד יעיר לחברו על סברותיו – האם הן על דרך הישר, או לא? ומתוך כך תצא אמת התורה **לאור**. אמנם, מה יעשו האב והבן, והרב עם תלמידו, שעוסקים בתורה ביחד? הלא יש חשש שאולי מתוך

הַאֲהָבָה שִׁישׁ בִּינֵיהֶם, יוֹתָרוֹ זֶה לְזֶה בַּהֲלָכָה, בְּבַחֲיִנַת: "אֲהָבָה מְקַלְקֶלֶת אֶת הַשׁוֹרָה". לָכֵן, בְּכּוֹנֵה תַחֲלִילָה הַכְּנִיסָה הַבּוֹרָא יִתְפַּרֵּד בַּתּוֹךְ הַתּוֹרָה סְגוּלָה מִיּוֹחֶדֶת, שְׁאִפִּילוֹ אֲב עִם בְּנוֹ וְהָרַב עִם תַּלְמִידוֹ נַעֲשִׂים **אוֹיְבִים** זֶה לְזֶה, עַד שֶׁהַדְּבָרִים מְאִירִים וּבְרוּרִים **כְּשֵׁמֶשׁ**. וְעַל-יְדֵי כֵךְ מֵתְגַלֶּה מִשְׁנֵיהֶם **אוֹר הָאֱמֶת** שֶׁבַּתּוֹרָה. וְזֶהוּ שְׁאֵמֵר דּוֹד הַמֶּלֶךְ, עָלָיו הַשְּׁלוֹם: "לֹא יִבְשׁוּ, כִּי יִדְבְּרוּ אֶת אוֹיְבִים בְּשִׁעַר" – אֵינן זֶה בּוֹשֶׁה שְׂאֵב עִם בְּנוֹ וְהָרַב עִם תַּלְמִידוֹ נַעֲשִׂים אוֹיְבִים זֶה לְזֶה, אֲדַרְבָּא – זֶהוּ כְּבוֹדָהּ שֶׁל תּוֹרָה, שְׁאֵין הַדְּבָרִים מֵתְקַבְּלִים מִחֶמֶת אֲהָבָה שֶׁל אֲב וּבְנוֹ אוֹ הָרַב עִם תַּלְמִידוֹ – אֵלָּא מֵתְקַבְּלִים הֵם רַק אִם הֵם אֲמִיתִיִּים, נְכוֹנִים וְיִשְׁרִים. וַיֵּשׁ לֹמֵר, שְׁמַטְעִם זֶה נִקְרָאת הַתּוֹרָה "**אֵשׁ**", כְּמוֹ שֶׁכָּתוּב: "מִיִּמִּינוֹ **אֵשׁ** דֵּת לָמוֹ". וְכֵן הַתּוֹרָה נִקְרָאת גַּם "**מַיִם**", כְּמוֹ שֶׁכָּתוּב: "הוּי כָּל צְמָא לְכוּ לְמַיִם".

וְהַעֲנִין הוּא כִּי בַתּוֹרָה יֵשׁ סְגוּלָה מִיּוֹחֶדֶת מְצַד הַקְּדוּשָׁה לְעוֹרֵר שְׁנֵי פּוּחוֹת – **אֵשׁ וּמַיִם** יַחַד. מְצַד אֶחָד אֶת מִידַת הָאֵשׁ שֶׁבַּתּוֹרָה שֶׁהִיא בְּבַחֲיִנַת גְּבוּרָה, הַגּוֹרֶמֶת לְצוּרְבָא מִרְבָּנָן (=לְתַלְמִידֵי חֲכָמִים) **לְרִתּוּחַ** (=לְכַעוּס). וְכַלְשׁוֹן הַגְּמָרָא (תַּעֲנִית ד'): "הֵאֵי צוּרְבָא מִרְבָּנָן דְּרִתּוּחַ אוֹרִיתָא הוּא דְקָא מִרְתָּחָא לִיה" (=תַּלְמִיד חֲכָם **רוֹתַח/כּוֹעֵס** כִּיּוֹן שֶׁהַתּוֹרָה מִרְתִּיחָה אוֹתוֹ). וְעַל-יְדֵי מִידָה זֹה, כְּאֲשֶׁר שְׁנֵי תַלְמִידֵי חֲכָמִים עוֹסְקִים בַּתּוֹרָה בִּיחַד, וּמְפַלְפְּלִים זֶה עִם זֶה, הֵם נַעֲשִׂים **אוֹיְבִים** זֶה לְזֶה, וּמִגִּיעִים לִידֵי וּפְחוֹת וְ"**רִתִּיחָה**", כְּדִי לְהוֹצִיא אֶת הָאֱמֶת שֶׁל הַתּוֹרָה לְאוֹר. וּמְצַד שְׁנֵי יֵשׁ בַּתּוֹרָה גַּם אֶת מִידַת הַמַּיִם, הַ"**מְצַנְנִים**" אֶת הַרְתִּיחָה, כְּדִי שְׂאֲחַר-כֵּךְ, לְאַחַר הַפְּלִפּוּל וְהַרְתִּיחָה, עַל-יְדֵי כַח הַמַּיִם שֶׁבַּתּוֹרָה (שְׁרוּמוֹ עַל מִידַת הַחֶסֶד וְהָאֲהָבָה) אֵינָם זִוִּים מִשָּׁם, עַד שֶׁנַּעֲשִׂים אוֹהֲבִים זֶה לְזֶה. וְזֶהוּ פִירוּשׁ הַכָּתוּב: "אִם בַּחֲקָתִי תִלְכוּ" – שֶׁתְּהִיוּ **עֲמָלִים** בַּתּוֹרָה, וְלֹא בִּיחִיד – אֵלָּא "תִּלְכוּ" לְפַלְפֵּל בְּרַבִּים דּוֹקָא – כִּי עַל-יְדֵי עֶסֶק הַתּוֹרָה, לְפָחוֹת בְּשִׁנְיִים, זֹהוּ סְגוּלַת הַתּוֹרָה – שְׁאִפִּילוֹ אֲב עִם בְּנוֹ וְהָרַב עִם תַּלְמִידוֹ נַעֲשִׂים **אוֹיְבִים** זֶה לְזֶה, כִּי נִלְחָמִים בְּמִלְחָמָתָהּ שֶׁל תּוֹרָה, כְּדִי לְהוֹצִיא אֶת הָאֱמֶת לְאֲמִיתָהּ שֶׁל תּוֹרָה. וְעַל-יְדֵי מִלְחָמָת-קִדְשׁ זֶה, הֵם מְבַטְּלִים אֶת מִלְחָמוֹת אוֹמוֹת הָעוֹלָם עִם יִשְׂרָאֵל, וּמִמִּילָא "וְנִתְּתִי שְׁלוֹם בְּאַרְצְךָ...".

"וְכִי יִמּוֹד אַחִיד וּמָטָה יָדוֹ עַמּוֹד וְהַחֲזִיקָתָ בּוֹ גַּר וְתוֹשֵׁב וְחֵי עַמּוֹד" (ויקרא כח', לה')

עַל הַכָּתוּב, "וְכִי יִמּוֹד אַחִיד וּמָטָה יָדוֹ עַמּוֹד וְהַחֲזִיקָתָ בּוֹ", שׁוֹאֲלִים חֲכָמֵי יִשְׂרָאֵל: מִדּוּעַ נֶאֱמַר "וְהַחֲזִיקָתָ בּוֹ"? הֲלֹא לְכַאוֹרָה הִיא צְרִיךְ הַכָּתוּב לֹמֵר "וְהַחֲזִיקָתָ אוֹתוֹ"? אֵלָּא, עוֹנִים הַחֲכָמִים, צְרִיךְ לְדַעַת שֶׁהַתְּמִיכָה בְּעֵנֵי מַחֲזִיקָתָ בְּרֹאשׁ וּבְרֵאשׁוֹנָה אֶת הַתּוֹמָד/הַנוֹתֵן **עֲצָמוֹ**. וְזֹאת, כְּמוֹ אֲדָם הַמַּחֲזִיק וּמַשְׁעִין אֶת עֲצָמוֹ עַל הָעֵץ, לְבַל יִמְעַד, שֶׁהוּא מַחֲזִיק בְּעֵץ וְלֹא אֶת הָעֵץ. יְסוּד זֶה מוּבָא גַם בְּמִגִּילַת רוּת: כְּאֲשֶׁר הִיְתָה רוּת בְּשִׂדָה שֶׁל בְּעֹז, וְלֹאֲחַר מִכֵּן שָׁבָה לְחַמוּתָהּ נְעָמִי, וְסִפְרָה לָהּ עַל-כֵּךְ, כְּפִי שֶׁכָּתוּב: "וַתִּגַּד לְחַמוּתָהּ אֶת אֲשֶׁר עָשְׂתָה עִמּוֹ, וַתֹּאמֶר שֵׁם הָאִישׁ אֲשֶׁר עָשִׂיתִי עִמּוֹ הַיּוֹם בְּעֹז" (רוּת ב', יט'). הִנֵּה, אוֹמֶרֶת רוּת לְנְעָמִי: "שֵׁם הָאִישׁ אֲשֶׁר עָשִׂיתִי עִמּוֹ הַיּוֹם בְּעֹז" – הִיא, רוּת, עָשְׂתָה "**עִמּוֹ**", וְלֹא הוּא עִמָּה! שְׂכֹן, "יּוֹתֵר מִמָּה שֶׁבַעל הַבֵּית עוֹשָׂה עִם הָעֲנִי, הָעֲנִי עוֹשָׂה עִם בְּעַל הַבֵּית" (רוּת רַבָּה פֶּרֶשׁה ה', ט'). וְזֶהוּ "וְהַחֲזִיקָתָ בּוֹ" – אֲתָה מַחֲזִיק בּוֹ – וְלֹא אוֹתוֹ!

"וּבְכָל אֶרֶץ אַחֲזַתְכֶם גְּאֻלָּה תִתְּנוּ לְאַרְצְךָ" (ויקרא כח', כד')

ב'–ב' בְּאַיֵר תֵּרַכ"ט (1869), הוֹקְמָה חֲבֵרַת "נַחֲלַת שְׁבַעָה" עַל-יְדֵי שְׁבַעָה מִיקְרֵי יְרוּשָׁלַיִם, בְּרֵאשׁוֹת רַבֵּי מִשָּׁה יוֹאֵל סְלוּמוֹן וְרַבֵּי יוֹסֵף רִיבְלִין, וְזֹאת בְּמַטְרָה לְהַקִּים שְׁכוּנַת מְגוּרִים גְּדוּלָה מַחוּץ לְעִיר. בְּקִיץ תַּרל"ב (1872), הַחֲלוּ מִיִּסְדֵי חֲבֵרַת "נַחֲלַת שְׁבַעָה" בְּבִנְיַת חֲמִשִּׁים דִּירוֹת בְּשְׁכוּנָה הַחֲדָשָׁה. וְהִנֵּה, הַגִּיעוּ חוֹדְשֵי הַסֵּתוֹ, וְהָעוֹשִׂים בְּמִלְאָכָה לֹא הִסְפִּיקוּ לְטִיחַ אֶת הַקִּירוֹת וְלַהֲקִים אֶת הַגָּגוֹת מֵעַל הַבֵּתִים הַנְּבֻנִים. וְכִיּוֹן שִׁימוֹת הַגְּשָׁמִים הָיוּ מְמַשְׁמָשִׁים וּבָאִים, בְּקֵשׁ ר' יוֹסֵף רִיבְלִין מְמַנְהִילֵי תַלְמוּד תּוֹרָה "עֵץ חַיִּים", שִׁיאוֹתוֹ לְשִׁלּוֹחַ חֲמִשִּׁים נְעָרִים, אֲשֶׁר יִסִּיעוּ בְּהַגִּשַׁת חוּמְרֵי בְנִין לְבוֹנִים אֶת בֵּית הַשְּׁכוּנָה הַחֲדָשָׁה.

נִתְפַּנְסוּ רֵאשֵׁי תַלְמוּד הַתּוֹרָה כְּדִי לְדוֹן בְּבִקְשָׁתוֹ הַמִּיּוֹחֶדֶת שֶׁל הָרַב. בְּדִיוֹן הַנוֹקֵב נִשְׁמְעוּ קוֹלוֹת לְכַאֵן וּלְכַאֵן: הַמִּתְנַגְּדִים לְשִׁלְיַח הַנְּעָרִים לְשְׁכוּנַת "נַחֲלַת שְׁבַעָה" טָעְנוּ בְּלֵהֲט, שְׁאֵין חֲטָא חֲמוּר כְּמוֹ בִּיטוּל תּוֹרָה מִיְלְדֵי יִשְׂרָאֵל. וְכִבֵּר הוֹרוּ לָנוּ חו"ל (שַׁבַּת קִיט', עב'), שְׁאֵין מְבַטְּלִים תִּינוּקוֹת שֶׁל בֵּית רַבָּן (=יְלָדִים הַלּוּמְדִים תּוֹרָה מִפִּי רַבָּם), אִפִּילוֹ לְבַנֵּן בֵּית הַמְּקֻדָּשׁ. לְאַחַר דִּיוֹן שְׁנַמְשָׁךְ שְׁעוֹת אַחְדוֹת. פָּנּוּ רֵאשֵׁי תַלְמוּד הַתּוֹרָה לְרַבֵּי שְׁמוּאֵל סְלֵנֵט, שֶׁהִיא מוֹרָה הוֹרָאָה רֵאשֵׁי שֶׁל קְהִילוֹת הָאֲשִׁכָּנְזִים בִּירוּשָׁלַיִם, שִׁיּוֹרָה לָהֶם כִּיִּצַּד לְנַהוֹג. אָמַר לָהֶם רַבֵּי שְׁמוּאֵל: בְּמִקְרָה שֶׁלְפָנֵינוּ יֵשׁ מְקוֹם לְהַתִּיר בִּיטוּל תַּלְמוּד תּוֹרָה שֶׁל הַנְּעָרִים. וְזֹאת, כִּיּוֹן שֶׁבְנֵי יְרוּשָׁלַיִם עֲתִיד, בְּעֶזְרַת הַשָּׁם, לְקַרֵּב אֶת הַגְּאוּלָּה הַשְּׁלֵמָה, כְּכָתוּב: "בּוֹנֵה יְרוּשָׁלַיִם ה'", וְאַחַר-כֵּךְ כָּתוּב: "נִדְחֵי יִשְׂרָאֵל יִכְנָס".

שַׁבַּת שְׁלוֹם לְכָל בֵּית יִשְׂרָאֵל! נָא לְשָׁמּוֹר עַל קְדוּשַׁת הַגִּילְיוֹן!

כניסת השבת: 18:59

"אם הבנים שמחה"

פרשת השבוע: בחקתי

ר"ת 20:53 ציאת השבת: 20:11

bnei-zion.com

ערש"ק כו' אייר תשע"ח (11.5.18)

הפטרה: "ה' עזי" (לקבלת העלון בדוא"ל שלח הודעה ל moshe45@bezeqint.net) (הזמנים לפי העיר חיפה)

"בני ציון"

"וזכרתי את בריתי יעקוב ואף את בריתי יצחק ואף את בריתי אברהם אזכר והארץ אזכר" (כו, מב)

על הכתוב, "וזכרתי את בריתי יעקוב", מפרש רש"י, שפדי להבטיח לבניו את הגאולה העתידה, לקח יעקב אבינו את האות ו' מאליהו הנביא כערבון, עד שיבשר את הגאולה לישראל. וכפי דברי רש"י (בתוספת ביאור): בחמשה מקומות נכתב יעקוב מלא, עם ו', ובחמשה מקומות כתוב אליהו חסר, בלי ו' (=אליהו). וזאת, כדי לרמוז לנו, שיעקב אבינו לקח ערבון – את האות ו' מאליהו – עד שיבוא אליהו ויבשר את גאולת בניו של יעקב. הנה, מבואר מדברי רש"י הקדוש, שיעקב אבינו נטל משכונ/ערבון מאליהו – את האות ו'. ולכן נקרא אליהו בחמשה מקומות בשם "אליהו", ואילו יעקב נקרא בחמשה מקומות בשם יעקוב. כל זאת, כדי להבטיח שאלהו הנביא יבוא ויבשר לישראל, לעתיד לבוא, על הגאולה האחרונה.

וזהו שאמר יעקב אבינו לעשו הרשע (בראשית לג, יד): "יעבר נא אדני לפני עבדו... עד אשר אבא אל אדני שעירה". הנה, "אבא אל אדני שעירה", סופי תיבות אליה, לרמוז על המשכון של האות ו' שנטל יעקב מאליהו, כדי להבטיח שאלהו הנביא יבוא לבשר על הגאולה העתידה, מגלות אדום (=הוא עשו).

בספר "גור אריה" למהר"ל מפראג, מבואר, שהקב"ה לא ברא את אליהו הנביא – אלא רק כדי שביא את הגאולה לישראל. על-כן, כל זמן שאלהו אינו גואל את ישראל, אין שמו מלא (=אליהו), אלא חסר (=אליה). וכפי דבריו הקדושים: "וטעם המדרש הזה, רמוז לך פי אליה לא נברא, (אלא) רק (כדי) שיגאל את ישראל, ולדבר זה עומד (=מחכה). ומכיון שהוא עומד לזה, ולא היה זה עדין, לפיכך נטל אות מאותיות שמו של אליהו לערבון אצל יעקב. כלומר 'אליה', (ש) אין שמו שלם, מפני שכל עצמו עומד לגאול את ישראל, בני יעקב. לכן אות משמו נמצא אצל יעקוב, לפי שהוא משלים את שם 'אליה', כשיגאל את בניו. וכל זמן שזה (=הגאולה) לא נעשה – שמו חסר... וכשיהיו (ישראל) נגאלים, אז יהא שמו של אליהו שלם, שלא נברא 'אליה', (אלא) רק לגאול את בני יעקב."

וצריך להבין כל זאת. שכן, למה נטל יעקב דוקא את האות ו' משמו של אליהו הנביא, ולא אות אחרת? וגם צריך להבין, מה ראה יעקב אבינו לקחת ערבון מאליהו שיבוא ויבשר את הגאולה? וכי יעלה על הדעת שיעקב אבינו לא האמין שאלהו הנביא בעצמו משתוקק לבוא ולבשר על הגאולה השלמה.

תחילה נקדים להביא מה שכתב רבנו בחיי, על הפסוק "ושמתי פדת בין עמי ובין עמך...": "ותמצא, (כי) מלת 'פדת' חסר ו', מפני שגאולת מצרים (היא) גאולה, שאחריה (יהיה) שעבוד. אבל, (ה)גאולה העתידה, אין שעבוד אחריה, כי אם תשועת עולמים. ועל-כן תמצא בגאולה העתידה פדת מלא ב-ו'. הוא שכתוב (תהילים קיא, ט): 'פדת שלח לעמו, צוה לעולם בריתו'."

מביאור דבריו הקדושים של רבנו בחיי אנו למדים, שכיון שגאולת מצרים לא היתה גאולת עולמים (שהרי, בעונותינו הרבים, גלינו מעל אדמתנו בחרבן בית ראשון ושני), על-כן כתוב "פדת" בכתוב חסר (=בלי האות ו') – לרמוז שהגאולה אינה בשלימות. אולם, על הגאולה העתידה כתוב "פדות" בכתוב מלא (=עם ו'). שכן, תהיה זאת גאולת עולמים, כמו שכתוב "פדות שלח לעמו צוה לעולם בריתו".

בספר הקדוש "אמרי יוסף" מובא רמז על-כך בשם הרה"ק רבי אריה מלאנצוט, בעל "חומת אריאל", ואלו דבריו הקדושים: "כתיב 'פדת' חסר ו', וכתבו המפרשים: לפי שלא היתה גאולה שלמה במצרים, לכן 'פדת' חסר ו'. ושמעתי בשם הרב הקדוש האבד"ק לאנצוט זללה"ה, דזהו כונת הכתוב: 'ושמתי פדת בין עמי ובין עמך, למחר יהיה האת הזה'... 'למחר', ויש מחר (שהוא לשון עתיד. כלומר) לאחר זמן. (יוצא אפוא), (ש)בזמן המשיח יהיה האת הזה, שהוא אות ו' של 'פדת', ויהיה 'פדות' מלא (עם ו')."

(כלומר, הכתוב: "למחר יהיה האת הזה" רומז על לשון העתיד, שכן 'למחר' הוא לשון עתיד, ועל כן בגאולה

הַעֲתִידָהּ, 'יְהִי הָאֵת הַזֶּה' – הָאוֹת ו' הַחֲסֵרָה. שֶׁכֵּן כְּאִמּוֹר, תִּהְיֶה זֹאת גְּאוּלַּת עוֹלָמִים).

הַשֵּׁל"ה הַקְּדוּשׁ מוֹסִיף, שְׁמָה שֶׁלֶקַח יַעֲקֹב אֲבִינוּ דוֹקֵא אֶת הָאוֹת ו' מִשְׁמוֹ שֶׁל אֱלֹהֵינוּ. הַכּוֹנֵה הֵיא עַל הָאוֹת ו' הַחֲסֵרָה מִמֵּלֶת "פְּדַת", שֶׁהֵיא תַחֲזוֹר לְמִקּוּמָהּ בְּגְאוּלָּה הַעֲתִידָהּ, בְּבַחֲנֵינָת "לְמַחֵר יְהִי הָאֵת הַזֶּה".

אוֹלָם, עֲדִין צְרִיכִים אָנוּ לְהַבִּין, מִדּוּעַ לָקַח יַעֲקֹב אֲבִינוּ דוֹקֵא חֲמֵשׁ פְּעָמִים אֶת הָאוֹת ו'?

כְּדִי לְיֵשֵׁב עֲנִין זֶה, נִקְדִּים לְהַבִּיא מָה שֶׁפָּתַב רַבִּי אֱלִיהוּ מִזְרַחֵי, בְּפִירוּשׁוֹ עַל רַש"י: "לֹא יִדְעָתִי טַעַם לְחַמְשָׁה מִקּוּמוֹת, כִּי כִּבֵּר הָיָה מִסְפִּיק זֶה בְּמִקּוּם אֶחָד. וְשָׂמָא הָיָה זֶה כְּאִילוֹ נִשְׁבַּע (יַעֲקֹב) בְּחַמְשָׁה חוּמְשֵׁי תוֹרָה, כְּמוֹ שֶׁנִּכְתַּב (בַּמִּדְבָּר ח', יט) 'יִשְׂרָאֵל' חֲמֵשׁ פְּעָמִים בְּפִסּוּק אֶחָד, כְּנִגְדַּח חֲמֵשׁ חוּמְשֵׁי תוֹרָה".

הֵנָּה, מְבוֹאֵר מִדְּבַרְיֹנוּ, ש-ה' (=5) פְּעָמִים ו' שֶׁלֶקַח יַעֲקֹב אֲבִינוּ מֵאֱלֹהֵינוּ הֵם כְּנִגְדַּח חֲמֵשׁ חוּמְשֵׁי תוֹרָה, וְכְאִילוֹ נִשְׁבַּע יַעֲקֹב אֲבִינוּ בְּתוֹרָה כְּלָהּ, כְּדִי לְחַזֵּק עֲנִין זֶה, שֶׁיָּבוֹא אֱלִיהוּ וַיִּגְאֵל אֶת בְּנֵי יִשְׂרָאֵל בְּנִיּוֹ.

וַיֵּשׁ לְהוֹסִיף מָה שֶׁהַבִּיא הַ"אוֹר הַחַיִּים" הַקְּדוּשׁ ("תְּצִוָּה"), בְּשֵׁם הַזֶּהר הַחֲדָשׁ, שֶׁהַגְּאוּלָּה הַעֲתִידָהּ תִּהְיֶה עַל-יַדֵי מֹשֶׁה רַבֵּנוּ. אוֹלָם, כָּל זֹאת בְּתַנְאֵי שִׁיעֲסָקוּ יִשְׂרָאֵל בְּתוֹרָה הַקְּדוּשָׁה שֶׁנִּתְּנָה לְמֹשֶׁה בְּהַר סִינַי. וְכַפִּי דְבַרֵי הַזֶּהר הַחֲדָשׁ (בְּרֵאשִׁית יב', וַיִּקְרָא מִתּוֹרָתָם): "רַבִּי יוֹסֵי בֶן חֵלְפָתָא יָשֵׁב לְפָנַי רַבִּי יִצְחָק. אָמַר לוֹ: שְׂמָא שְׂמַע מִרְ מִדּוּעַ נִתְאַרְךָ כָּל-כֶּף יְמֵי הַמְּשִׁיחַ בְּגִלוֹת זֹז? אָמַר לוֹ רַבִּי יִצְחָק: כֵּן שְׂמַעְתִּי מִרְבַּח הַמְּנוּנָא סְבָא, שֶׁבְּשֵׁלֶשׁ הַגְּלוּיּוֹת שֶׁגָּלוּ יִשְׂרָאֵל נִגְאָלוּ בְּזִכּוֹת ג' הָאֲבוֹת. אֲבָל מֵהַגְּלוּת הַרְבִּיעִית יִגְאָלוּ בְּזִכּוֹת מֹשֶׁה. בֵּא וְאַרְאֶה לָךְ, שֶׁלֹּא גָלוּ יִשְׂרָאֵל, אֲלָא עַל בִּיטוּל תוֹרָה, שֶׁנֶּאֱמַר: 'וַיֹּאמֶר ה' עַל עוֹזְבֵם אֶת תּוֹרָתִי'. אָמַר הַקַּב"ה: בְּגִלוּיּוֹת הַרְאֵשׁוֹנוֹת חֲזְרוּ בְּזִכּוֹת אֲבֵרָהֶם יִצְחָק וְיַעֲקֹב. עַכְשָׁיו, שֶׁחֲטָאוּ הֵם בְּתוֹרָה שֶׁנִּתְּנָתִי לְמֹשֶׁה, (עַל-כֵּן) כְּשִׁישׁוּבוּ לְתוֹרָתוֹ (שֶׁל מֹשֶׁה) – בְּזִכּוֹת מֹשֶׁה אָנִי גּוֹאֲלֵם".

וְעַל-כֵּן אָמַר הַ"אוֹר הַחַיִּים", בְּשֵׁם הַזֶּהר הַקְּדוּשׁ ("תְּצִוָּה"): "וְלִזְהָ נִתְאַרְךָ הַגְּלוּת, כִּי כָּל עוֹד שְׂאִין עוֹסְקִים יִשְׂרָאֵל בְּתוֹרָה וּבְמִצְוֹת – אֵין מֹשֶׁה חֲפֵץ לְגְאוּל עִם (שֶׁהֵם) בְּטִלְגִּים מִן הַתּוֹרָה".

וְעַתָּה, בֵּא וְרֵאֵה מָה שֶׁמְצִינוּ עוֹד בְּדַבְרֵי חו"ל, שֶׁהַגְּאוּלָּה הַעֲתִידָהּ תְּלוּיָהּ בְּזִכּוֹת עֵסֶק הַתּוֹרָה שְׁבַע־פַּה, כְּמְבוֹאֵר בַּמִּדְרָשׁ (וַיִּקְרָא רַבָּה ז', ג'): "אֵין כָּל הַגְּלוּיּוֹת הִלְלוּ מִתְּכַנְסוֹת, אֲלָא בְּזִכּוֹת מְשִׁנִּיּוֹת... (כְּפִי שְׁכַתּוּב): 'כִּי יִתְנוּ בְּגוּיִם עֲתָה אֲקַבְּצֵם'" (הוֹשַׁע ח', י').

וּפִרְשׁ הַ"מִּתְנַת כְּהוֹנָה", כִּי 'יִתְנוּ' הוּא מְלִשׁוֹן מְשֻׁנָּה (בְּאַרְמִית). וְלִכֵּן "כִּי יִתְנוּ" – כְּאִשֶּׁר יִתְנוּ/יַעֲסָקוּ בְּתוֹרָה שְׁבַע־פַּה, יִתְקִים "עֲתָה אֲקַבְּצֵם" – הַקַּב"ה יִקְבֵּץ אֶת כָּל יִשְׂרָאֵל וַיִּגְאֵלֵם.

הֵנָּה, מְבוֹאֵר מִכָּאן, כִּי הַגְּאוּלָּה הַעֲתִידָהּ תִּהְיֶה בְּזִכּוֹת לִימוּד הַתּוֹרָה שְׁבַע־פַּה.

וּמָה נִפְלֵא הַרְמָזוּ שֶׁאָמַר הַגַּה"ק יוֹסֵף חַיִּים זִוְנִנְפֶּלְד זצ"ל, עַל הַפִּסּוּק (יִשְׁעִיָּה א', כו'), "וַאֲשִׁיבָה שְׁפִטֶיךָ כְּבְרֵאשִׁינָה וַיַּעֲצִיךָ כְּבִתְחִלָּה... צִיּוֹן בְּמִשְׁפַּט תִּפְדֶּה וּשְׁבִיָּה בְּצַדִּיקָה", שֶׁ"צִּיּוֹן בְּמִשְׁפַּט תִּפְדֶּה" בְּגַמְטְרִיָּה "תְּלַמוּד יְרוּשְׁלָמִי". וְאִילוֹ "וּשְׁבִיָּה בְּצַדִּיקָה" בְּגַמְטְרִיָּה "תְּלַמוּד בְּבִלִי". כְּלוּמַר, בְּזִכּוֹת אֵלוֹ תְּבוֹא הַגְּאוּלָּה הַעֲתִידָהּ.

וְנִרְאֶה שֶׁזֶה הַבִּיאוֹר שֶׁל דְּבַרֵי רַבִּי יוֹחָנָן בְּאוּמְרוֹ בְּגַמְרָא (גִּיטִין ס'): "אָמַר ר' יוֹחָנָן: לֹא כָּרַת הַקַּב"ה בְּרִית עִם יִשְׂרָאֵל, אֲלָא בְּשִׁבִיל דְּבָרִים שְׁבַע־פַּה, שֶׁנֶּאֱמַר: '...עַל פִּי הַדְּבָרִים הָאֵלֶּה כָּרַתִּי אִתְךָ בְּרִית וְאֵת יִשְׂרָאֵל".

כִּי עֵיקַר שְׁלִימוֹת כְּרִיתַת בְּרִית בֵּין הַקַּב"ה לְיִשְׂרָאֵל הוּא בְּגְאוּלָּה הַעֲתִידָהּ, שְׂאֵז יִתְעַלּוּ יִשְׂרָאֵל עַל כָּל אוֹמוֹת הָעוֹלָם בְּרוּם הַמַּעֲלוֹת, כְּפִי שְׁכַתּוּב (יְחֻזְקָאֵל טו', ס'): "וְזִכְרְתִי אֲנִי אֶת בְּרִיתִי אוֹתְךָ... וְהַקְּמוֹתִי לָךְ בְּרִית עוֹלָם".

וְלִכֵּן אָמַר רַבִּי יוֹחָנָן: "לֹא כָּרַת הַקַּב"ה בְּרִית עִם יִשְׂרָאֵל, אֲלָא בְּשִׁבִיל דְּבָרִים שְׁבַע־פַּה".

שְׁכֵן, אֵין יִשְׂרָאֵל נִגְאָלִים, אֲלָא בְּזִכּוֹת עֵסֶק הַתּוֹרָה שְׁבַע־פַּה. (אוֹלָם, אִם חֲלִילָה אֵין הֵם עוֹסְקִים הֵם בְּתוֹרָה, עַל-כֵּן אָמַר הַ"אוֹר הַחַיִּים" הַקְּדוּשׁ, שֶׁ"אֵין מֹשֶׁה חֲפֵץ לְגְאוּל עִם (שֶׁהֵם) בְּטִלְגִּים מִן הַתּוֹרָה").

וְזֵהוּ רְמָזוֹ הַכְּתוּב "וְשִׁמְתִי פְדַת", חֲסֵר ו'. שְׁכֵן, אֵין הַפְּדוּת שְׁלֵמָה, וְהַסִּיבָה לְכַךְ הֵיא מִשׁוּם שֶׁחֲסֵרָה הָאוֹת ו' (=6), הַרוּמְזוֹת לְתוֹרָה שְׁבַע־פַּה, הַכְּלוּלָה מִשְׁשֵׁה סְדָרִים, (זְרָעִים, מוֹעֵד, נְשִׁים, נְזִיקִין, קִדְשִׁים, טְהוּרוֹת). שְׁכֵן, רַק בְּתוֹרָה שְׁבַע־פַּה נִיכָר הַהֲבִדֵל "בֵּין עַמִּי וּבֵין עַמְךָ", כְּמֵאֱמַר רַבִּי יוֹחָנָן "לֹא כָּרַת הַקַּב"ה בְּרִית עִם יִשְׂרָאֵל, אֲלָא בְּשִׁבִיל דְּבָרִים שְׁבַע־פַּה".

וְעַל-כֵּן מְסִים הַכְּתוּב: "לְמַחֵר יְהִי הָאֵת הַזֶּה" – יֵשׁ מַחֵר לְאַחַר זְמַן בְּגְאוּלָּה הַעֲתִידָהּ, שְׂאֵז נִזְכָּה לְאוֹת ו', עַל-יַדֵי שֶׁנַּעֲסוּק בְּתוֹרָה שְׁבַע־פַּה, שִׁישׁ בְּה ו' (=6) סְדָרִים.

בְּדַרְךָ זֹז יֵאִיר לָנוּ לְהַבִּין מִדּוּעַ לָקַח יַעֲקֹב אֲבִינוּ ה' פְּעָמִים אֶת הָאוֹת ו'. שְׁכֵן, מְצִינוּ בְּפִרְשַׁת "תְּרוּמָה" כִּי רִיעוּת הַעִיּוֹם שְׁפִיסוֹ אֶת הַמְּשָׁכָן הָיוּ חֲמֵשׁ מוֹל שֵׁשׁ, כְּכַתּוּב (שֵׁם כו', ט'): "וַחֲבַרְתָּ אֶת חֲמֵשׁ הַיְרִיעוֹת לְבָד וְאֵת שֵׁשׁ

הִירִיעַת לְבַד... וְחִבְרַת אֶת הָאֵהָל וְהָיָה אֶחָד."

וּבְיָאֵר הַשֵּׁל"ה הַקְּדוּשׁ (‘תְּרוּמָה’, דָּרָךְ חַיִּים), שֶׁהִירִיעוֹת שֶׁהָיוּ חָמֵשׁ מוּל שֵׁשׁ, הָיוּ כְּנֶגֶד חֲמִשָּׁה חוּמְשֵׁי תוֹרָה וְכַנְגֵד שֵׁשׁ סְדָרִים בְּתוֹרָה שְׁבַע־פָּה. וּכְפִי לְשׁוֹנוֹ הַקְּדוּשָׁה שֶׁל הַשֵּׁל"ה: "...ה' (5=) מוּל ו' (6=) רֹמְזוּ לְתוֹרָה שְׁבַכְתָּב (חֲמִשָּׁת חוּמְשֵׁי הַתּוֹרָה), וְלְתוֹרָה שְׁבַע־פָּה שֵׁשׁ סְדָרִים, וְהֵם מְכוּוֹנִים יַחַד זֶה מוּל זֶה" (וְכֵן מְפֹרֵשׁ גַּם בְּתַרְגוּם יוֹנָתָן, ‘תְּרוּמָה’). וְזֶהוּ הַטַּעַם לְכַךְ שֶׁהַקַּב"ה צִוָּה לְחַבֵּר אֶת חֲמֵשׁ הִירִיעוֹת לְבַד מוּל שֵׁשׁ הִירִיעוֹת לְבַד. שְׁכֵן, יְדוּעַ שְׁשִׁלְמוֹת הַתּוֹרָה הִיא כְּאֲשֶׁר הַתּוֹרָה שְׁבַכְתָּב מִשְׁתַּלְבֵּת עִם הַתּוֹרָה שְׁבַע־פָּה (שֶׁהָרִי אֵי אֶפְשָׁר לְקַיֵּם שׁוּם מִצְוָה בְּתוֹרָה שְׁבַכְתָּב בְּשִׁלְמוֹת בְּלִי הַפִּירוּשׁ שְׁמִגְלִים לָנוּ חֲכָמֵי הַתּוֹרָה שְׁבַע־פָּה).

וַיֵּשׁ לְהוֹסִיף, שֶׁהֵנָּה, יְדוּעַ שְׁאֵלִיהוּ הַנְּבִיא עֵתִיד לְלַמֵּד תּוֹרָה לְיִשְׂרָאֵל, וְלִישֵׁב אֶת כָּל הַסְּפָקוֹת וְהַקּוּשִׁיּוֹת שֵׁשׁ בְּתוֹרָה, כְּמוֹ שְׁכַתָּב הַ"תּוֹסֵפוֹת יוֹם טוֹב" (סוֹף מִסְכַּת עֲדוּיוֹת), שְׁכָל בְּעֵינָה וְקוּשִׁיָּה שֶׁלֹּא נִפְשָׁטָה/נִפְתְּרָה מִסְתַּיְמָת בְּתִיבַת "תִּיקוּ". וְכֹונֵת חוֹ"ל הִיא שֶׁ"תִּיקוּ" הוּא רִאשִׁי תִיבוֹת שֶׁל "תִּשְׁבִּי יִתְרִץ קוּשִׁיּוֹת וְאִיבְעִיּוֹת" (=בְּעִיּוֹת). (תִּשְׁבִּי הוּא אֵלִיהוּ הַנְּבִיא, כְּפִי שְׁכַתוֹב בְּמַלְכִים (א', יז): "וַיֹּאמֶר אֵלִיהוּ הַתִּשְׁבִּי מִתִּשְׁבִּי גִלְעָד...").

כְּלוּמָר, שְׁאֵלִיהוּ הַנְּבִיא יְבוֹא לְלַמֵּד וְלִפְשֵׁט כָּל בְּעֵינָה וְקוּשִׁיָּה בְּתוֹרָה, כְּפִי שֶׁפִּרֵשׁ הַמְּקוּבֵל הָאֱלֹקִי הַ"מְגַלָּה עֲמוּקוֹת" (שְׁמוֹת), עַל הַכְּתוּב: "וְהָיָה הוּא יְהִיָּה לְךָ לְפָה...": "הַקַּב"ה שְׁאֵמַר לְמֹשֶׁה, 'הוּא יְהִיָּה לְךָ לְפָה', עַל אֵלִיהוּ (הַנְּבִיא) מְדַבֵּר, שֶׁהוּא כָּלֵל (הַ)תּוֹרָה שְׁבַע־פָּה לְתַרְץ הַסְּפָקוֹת לְעֵתִיד לְבוֹא."

וּמַעֲתָה יֵאִיר לָנוּ לְהַבִּין אֶת הַטַּעַם שֶׁלְקַח יַעֲקֹב אֲבִינוּ, עֲמוּד הַתּוֹרָה, עֲרִבּוֹן מִשְׁמוֹ שֶׁל אֵלִיהוּ, ה' פְּעָמִים אֶת הָאוֹת ו'. שְׁפָן, רָצָה הוּא לְהַבְטִיחַ שְׁאֵלִיהוּ הַנְּבִיא יְבוֹא וְיִבְשֵׁר עַל הַגְּאוּלָּה הָעֵתִידִיָּה, בְּזִכּוֹת הַשִּׁילּוּב שֶׁל ה' חוּמְשֵׁים שֵׁשׁ בְּתוֹרָה, עִם ו' סְדָרִים שֵׁשׁ בְּתוֹרָה שְׁבַע־פָּה. שֶׁהָרִי, כָּל אֶחָד מִחֲמִשָּׁה חוּמְשֵׁי תּוֹרָה שְׁבַכְתָּב מִתְּפָרֵשׁ עַל-יְדֵי שֵׁשׁ סְדָרִים שְׁבַתּוֹרָה שְׁבַע־פָּה. וּבְזִכּוֹת זֶה יְבוֹא אֵלִיהוּ הַנְּבִיא בְּעֲצָמוֹ לְלַמּוֹד וְלִפְתּוֹר לָנוּ אֶת כָּל הַסְּפָקוֹת שְׁבַתּוֹרָה שְׁבַכְתָּב וְהַתּוֹרָה שְׁבַע־פָּה, בְּמַהֲרָה בְּיָמֵינוּ, אָמֵן. (עַל פִּי "אוּרָה שֶׁל תּוֹרָה" לְהַרְה"ק פִּינְחָס פְּרִידְמָן) "אִישׁ כִּי יִפְלֵא נֹדֵר, בְּעֶרְכָּךְ נִפְשֵׁת לֵה" (כז' ב')

מְצִינוּ בְּמִדְרָשׁ תַּנְחוּמָא (בְּרֵאשִׁית, וִישְׁלַח): שָׁנוּ רַבּוֹתֵינוּ: בְּשִׁלּוּשָׁה מְקוּמוֹת פְּנִקְסוֹ שֶׁל אָדָם נִפְתַּח: הַיּוֹצֵא לְדָרְךְ יַחֲדָי, הַיּוֹשֵׁב בְּבֵית רְעוּעַ, וְהַנּוֹדֵר וְאֵינוֹ מְשַׁלֵּם. וּמִמְשִׁיךְ הַמִּדְרָשׁ וְאוֹמֵר שֶׁבְּשִׁלּוּשָׁה מְקָרִים אֵלוֹ יוֹשְׁבִים בֵּית דִּין שֶׁל מַעְלָה, וּמַעְיָנִים בְּדִינוֹ שֶׁל הָאָדָם, אִם רָאוּי לַעֲשׂוֹת לוֹ נֶס וְלְהַצִּילוֹ. וְנִשְׁאֵלֶת הַשְּׁאֵלָה, מְדוּעַ הַנּוֹדֵר, שֶׁעֲדִין לֹא שָׁלַם אֶת נְדָרוֹ, נִחְשָׁב כְּמִי שֶׁנִּכְנַס לְמָקוֹם סַכָּנָה, וַיֵּשׁ צָרְךְ לַעֲשׂוֹת לוֹ נֶס כְּדֵי לְהַצִּילוֹ?

שֶׁהָרִי, בְּשָׁנֵי הַמְּקָרִים הָרֵאשׁוֹנִים הַדְּבָר מוּבָן, כִּינּוֹן שְׁבָהֶם הָאָדָם מְכַנֵּס אֶת עֲצָמוֹ לְסַכָּנָה: יוֹצֵא לְדָרְךְ יַחֲדָי, אוֹ יוֹשֵׁב בְּבֵית שְׁעוּמָד לִיפּוֹל - מִידַת הַדִּין מִתְעוֹרְרָת, וּבְשָׁמַיִם בּוֹדְקִים אִם הוּא רָאוּי לְנֶס וְלְהַצִּלָּה. אָבֵל, אָדָם שֶׁנִּדְרָ וְעֲדִין לֹא שָׁלַם, מְדוּעַ נִחְשָׁב לוֹ הַדְּבָר שֶׁנִּכְנַס לְמָקוֹם סַכָּנָה? אֵלָּא, אוֹמְרִים הַמְּפָרְשִׁים, שֶׁבְּעִיקָר נוֹדֵר הָאָדָם כְּאֲשֶׁר הוּא בְּשַׁעַת מְצִיָּקָה, וְנוֹדֵר הוּא שְׁאִם הַקַּב"ה יוֹשִׁיעוּ, הוּא יִשְׁלַם אֶת נְדָרוֹ. וְאִם אוֹתוֹ אָדָם יֵצֵא מִצָּרָה זֹו, וְאֵינוֹ מְשַׁלֵּם מִיַּד אֶת נְדָרוֹ, הוּא נִכְנַס בְּחִזְרָה לַעֲת צָרָה. שֶׁהָרִי, כָּל יִצְיָאָתוֹ מַעַת צָרָה הִיָּתָה בְּתַנְאֵי שִׁיָּקִים אֶת נְדָרוֹ, וְאִם אֵינוֹ מְקַיֵּם אֶת נְדָרוֹ, מִיַּד חוֹזֵר הוּא חִזְרָה לְמַצֵּב שֶׁל סַכָּנָה.

לְפִיכֵךְ, אוֹמְרִים חוֹ"ל, שְׁאָדָם לֹא יְדוֹר כָּלֵל, אֵלָּא אִם הוּא מִתְּכַוֵּן לְשַׁלֵּם אֶת נְדָרוֹ מִיַּד, כִּינּוֹן שְׁאִם יֵשׁ הַפֶּרֶשׁ זָמָן בֵּין הַנְּדָר לְתַשְׁלוּם, הָאָדָם מְכַנֵּס אֶת עֲצָמוֹ לְמַצֵּב שֶׁל סַכָּנָה, כְּמוֹ שְׁכַתוֹב בְּהַמְשָׁךְ הַמִּדְרָשׁ: "...וְאַחַר נְדָרִים לְבַקֵּר" (מְשַׁלֵּי כו', כה'), שֶׁפְּנִקְסוֹ שֶׁל הַנּוֹדֵר פְּתוּחָה, וְהַמְּקַטְרָגִים מְבַקְרִים אֶת פְּנִקְסוֹ, וּמְזַכְרִים עֲוֹנוֹתָיו.

מוֹטָב שֶׁ"נִכְשֵׁל" בְּאַהֲבַת חִינָם...

הֵרֵב אֲבָרְהָם יִצְחָק הַכַּהֵן קוֹק הָיָה תוֹמָךְ נִלְהַב בְּתַנוּעוֹת שִׁיבַת צִיּוֹן הַחֲדָשָׁה, וְגַלְיָה יַחַס אֲבָהִי לְמִתְיָשְׁבֵי הָאָרֶץ, מִכָּל הַמְּפִלְגוֹת וְהַזְרָמִים. לְעֵתִים קְרוּבוֹת, נִהְגַּ לְסַיֵּר בְּמוֹשְׁבוֹת הַחֲדָשׁוֹת, בְּמוֹשְׁבֵי הָעוֹבְדִים וּבְקִיבוּצִים - שְׁרוּבָם הָיוּ מְאוּכְלָסִים בְּמִתְיָשְׁבִים לֹא דְתִיִּים - וּבְכָל פַּעַם הוֹקֵסֶם עַד עֲמָקֵי נִשְׁמָתוֹ מִן הַמְּפַעֵל הַחֲלוּצֵי שֶׁל צְעִירֵי יִשְׂרָאֵל, הַמְּרוּיִם בְּזִיעַת אֶפְסָם אֶרֶץ נַחֲלַת אֲבוֹת. גִּישָׁה אֲבָהִית זֹו שֶׁל הֵרֵב קוֹק לְחֲלוּצִים הֵלֵא דְתִיִּים עוֹרְרָה כְּלָפוּי בִּיקוּרַת נוֹקְבַת מִצָּד חוּגִים חֲרָדִיִּים בְּאֶרֶץ וּבְתַפּוּצוֹת. פַּעַם בָּאָה אֵל הֵרֵב קוֹק מִשְׁלַחַת חֲשׁוּבָה שֶׁל רַבָּנִים מִן הַתַּפּוּצוֹת, וְכַמָּה מֵהֶם הִבִּיעוּ בְּאִזְנוֹי תַרְעוּמֹת קֶשֶׁה עַל-כֵּךְ שֶׁהֵרֵב הָרִאשִׁי מְרַבָּה לְהַתְרוּעֵעַ עִם אֲנָשִׁים שְׁאִין לָהֶם כָּל זִיקָה לְמוֹרֶשֶׁת אֲבוֹתֵיהֶם, וְאֶף מְזַלְזָלִים בְּרִישׁ גְּלוּי (=בְּגִלוּי) בְּמִצּוֹת הַתּוֹרָה. "כִּיִּצֵּד יָכוֹל רַבְּנוּ לְגָלוּת רַחֲשֵׁי אֶהְבָּה וְיַדִּידוֹת כְּלָפֵי חֲלוּצִים אֵלָּה, שְׁמַבְחִינַת הַהֲלָכָה הֵם בְּכָלֵל 'פּוֹשְׁעֵי יִשְׂרָאֵל'?! - קָרָא בְּקוֹל תַּקִּיף אֶחָד הָאוֹרְחִים. הֵרֵב הַתְּבוּנָן בְּשׁוֹאֵל, בְּעֵינָיו הַמְּפִיקוֹת נַעַם וְרֵךְ, וְלֹאֲחֹר שֶׁהָיָה קָלָה הַשִּׁיב לוֹ קְצָרוֹת: "מוֹטָב שֶׁ"אֶכְשֵׁל" בְּיַחֲסֵי כְּלָפֵי אֲחִים תוֹעִים אֵלָּה בְּאַהֲבַת חִינָם, וְלֹא אֶכְשֵׁל חֲלִילָה בְּשִׁנְאֵת חִינָם...

שְׁבַת שְׁלוֹם לְכָל בֵּית יִשְׂרָאֵל! נָא לְשָׁמֹר עַל קְדוּשַׁת הַגִּילְיוֹן!

כְּנִיסַת הַשַּׁבָּת: 18:59

"אִם הַבָּנִים שְׂמַחָה"

פְּרֻשַׁת הַשְּׁבוּעַ: בְּחֻקְתִּי

ר"ת 20:53 יְצִיאַת הַשַּׁבָּת: 20:11

bnei-zion.com

ערש"ק כו' אייר תשע"ח (11.5.18)

הַפְּטָרָה: "ה' עָזָר" (לקבלת העלון בדוא"ל שלח הודעה ל moshe45@bezeqint.net) (הזמנים לפי העיר חיפה)

"בְּנֵי צִיּוֹן"

"וַנְתַּתִּי גְשֵׁמִיכֶם בְּעֵתָם" (על פי "אורה של תורה" להרה"ק פינחס פרידמן)

על הכתוב, "וַנְתַּתִּי גְשֵׁמִיכֶם בְּעֵתָם", פֶּרַש רש"י: "וַנְתַּתִּי גְשֵׁמִיכֶם בְּעֵתָם" – בְּשַׁעַה שְׁאִין דְּרָךְ בְּנֵי אָדָם לְצַאת (מביתם) כְּגוֹן בְּלִילֵי שַׁבְּתוֹת".

וְצָרִיךְ לְהַבִּין עֲנִיָן זֶה. שְׁכֹן, מְדוּעַ "וַנְתַּתִּי גְשֵׁמִיכֶם בְּעֵתָם" זֶהוּ זְמַן לִיל שַׁבָּת? תַּחֲלִיף, נִקְדִּים לְהַבִּיא מָה שְׂמַצָּאנוּ בְּזֶהֱרַק הַקְּדוּשׁ (בְּרֵאשִׁית מו', מְתוּרָגִם): "וַיִּכַּל אֱלֹהִים בַּיּוֹם הַשְּׁבִיעִי מְלֶאכֶתוֹ" – זֹאת תוֹרָה שְׁבַע־פֶּה, שְׁהִיא בְּבַחֲנֵת יוֹם הַשְּׁבִיעִי, וּבִה נִבְרָא הָעוֹלָם...".

וְצָרִיךְ לְהַבִּין עֲנִיָן זֶה. שְׁכֹן, מְדוּעַ הַתוֹרָה שְׁבַע־פֶּה הִיא בְּבַחֲנֵת יוֹם שַׁבָּת? וַיֵּשׁ לוֹמֵר, שְׁהֵנָּה אָמְרוּ חו"ל בְּשֵׁם הַמְּדַרְשׁ (טור או"ח רצ'): "אֲמַרְהָ תוֹרָה לְפָנֵי הַקַּב"ה: רַבּוֹנוּ שֶׁל עוֹלָם, כְּשִׁיכְנֶסוּ יִשְׂרָאֵל לְאֶרֶץ, זֶה רֵץ לְכַרְמוֹ וְזֶה רֵץ לְשֹׁדְדוֹ. וְאֲנִי מָה תֵּהֵא עֲלָי? אָמַר לָהּ (הַקַּב"ה): יֵשׁ לִי זוּג שְׂאֲנִי מְזוּג לָךְ, וְשַׁבָּת שְׂמוֹ, שְׁהֵם בְּטָלִים מִמְּלֶאכֶתָם, וַיְכַוֵּן לְעֶסוֹק בְּךָ".

וְלָכֵן מְטַעַם זֶה הַתוֹרָה שְׁבַע־פֶּה הִיא בְּבַחֲנֵת "שַׁבָּת". שְׁכֹן, בְּשַׁבָּת פְּנוּיִים יִשְׂרָאֵל לְעֶסוֹק בַּתוֹרָה שְׁבַע־פֶּה. וְהֵנָּה, מֵאַחַר וְתַכְלִית הַתוֹרָה שְׁבַע־פֶּה הוּא לְכַרֵּר וּלְהַבִּין אֶת הַפְּתוּב בַּתוֹרָה שְׁבַע־פֶּה, נִמְצָא, שְׁבַע־פֶּה קֹדֶשׁ, עַל-יְדֵי לִימוּדֵינוּ אָנוּ מְחַבְּרִים תוֹרָה שְׁבַע־פֶּה וְתוֹרָה שְׁבַע־פֶּה. (וְלָכֵן תִּקְנוּ לָנוּ חו"ל לְקִרְוֵא בְּשַׁבָּת אֶת פְּרֻשַׁת הַשְּׁבוּעַ כְּדֵי לְחַזֵּק חִיבוּר זֶה שֶׁל הַתוֹרָה שְׁבַע־פֶּה עִם תוֹרָה שְׁבַע־פֶּה).

וּמָה מֵאֵד יוֹמֵתֵךְ בְּזֶה לְהַבִּין מָה שְׁנִפְסַק לְהַלְכָה בְּשִׁלְתָן עֲרוּךְ (או"ח סימן רעד', סעיף א'), שְׁבַע־פֶּה חָיֵב הָאָדָם לְבַצוֹעַ עַל שְׁתֵּי כְּפָרוֹת. וְזֹאת, כְּפִי שְׁכָתוּב בְּגִמְרָא (שַׁבָּת קיז'): "אָמַר רַבִּי אַבָּא: בְּשַׁבָּת חָיֵב אָדָם לְבַצוֹעַ עַל שְׁתֵּי כְּפָרוֹת, דְּכָתִיב (שְׁמוֹת טו', כב'): 'לֶחֶם מִשְׁנֶה' (=נוֹסֶף)".

וְהֵנָּה, יְדוּעַ, שְׁלַחַם רוֹמְזוּ לַתוֹרָה, כְּמוֹ מָה שְׁכָתוּב בְּמִשְׁלֵי (ט', ה'): "לָכוּ לְחַמּוּ בְּלַחְמֵי" – "לָכוּ לְחַמּוּ" – לְשׁוֹן רַבִּים, שְׁתַּלְחֲמוּ וּתְפַלְּלוּ "בְּלַחְמֵי" (=בְּתוֹרָתֵי).

וּמְצִינוּ בְּזֶהֱרַק הַקְּדוּשׁ, שְׂאֲנוּ בּוֹצְעִים בְּשַׁבָּת עַל שְׁתֵּי כְּפָרוֹת לַחֵם, לְרַמּוֹז עַל לַחֵם מִן הַשָּׁמַיִם וְלַחֵם מִן הָאֶרֶץ, כְּפִי שְׁכָתוּב בְּזֶהֱרַק (ויחי רמו'): "לְקַטּוּ לַחֵם מִשְׁנֶה. מֵאֵי 'לַחֵם מִשְׁנֶה' (=נוֹסֶף)? אֵלֶּא תְּרִי (=שְׁתֵּי) לַחֵם – לַחֵם מִן הַשָּׁמַיִם וְלַחֵם מִן הָאֶרֶץ".

וְעַל-כֵּן פֶּרַש הַ"מְקַדֵּשׁ מְלֶךְ" (שם): "לַחֵם מִן הַשָּׁמַיִם הוּא תוֹרָה שְׁבַע־פֶּה, וְלַחֵם מִן הָאֶרֶץ הוּא הַתוֹרָה שְׁבַע־פֶּה. וְלִפִּי הָאֲמוּרָא אָנוּ בּוֹצְעִים עַל שְׁתֵּי לַחְמִים כְּדֵי לְרַמּוֹז שְׁצָרִיךְ בְּשַׁבָּת לְחַבֵּר תוֹרָה שְׁבַע־פֶּה עִם תוֹרָה שְׁבַע־פֶּה".

וּמַעַתָּה יֵאִירוּ עֵינֵינוּ לְהַבִּין מָה שְׂטֵמֵן רש"י בְּגִדְל חוֹכְמָתוֹ, בְּאוֹמְרוֹ: "וַנְתַּתִּי גְשֵׁמִיכֶם בְּעֵתָם, בְּשַׁעַה שְׁאִין דְּרָךְ בְּנֵי אָדָם לְצַאת (מביתם), כְּגוֹן בְּלִילֵי שַׁבְּתוֹת". שְׁכֹן, בְּפִשְׁטוֹת יֵשׁ לוֹמֵר, שְׁבַע־פֶּה זֶהוּ הַזְּמַן הַמְּתָאִים לִירִידַת גְּשֵׁמִים, שְׁהָרִי אֵין בְּנֵי הָאָדָם יוֹצְאִים מִבְּתֵיהֶם, וּמִמִּילָא הַגֶּשֶׁם אֵינוּ מְפָרִיעַ לָהֶם.

אוֹלָם יֵשׁ לוֹמֵר, שְׂרש"י הַתְּכַוֵּן בְּעֵמֶק חוֹכְמָתוֹ, שְׂמֵאֲחַר וְאֵין בְּנֵי הָאָדָם יוֹצְאִים לְמֶלֶאכֶתָם בְּלִילֵי שַׁבְּתוֹת, אֵלֶּא צָרִיכִים הֵם לְעֶסוֹק בַּתוֹרָה שְׁבַע־פֶּה, וּלְחַבְּרָה עִם הַתוֹרָה שְׁבַע־פֶּה (בְּבַחֲנֵת לַחֵם מִשְׁנֶה), הֵנָּה, מִמִּילָא אֵז מִתְחַבְּרִים הַשָּׁמַיִם וְהָאֶרֶץ, וַיּוֹרְדִים הַגְּשֵׁמִים.

"אֵל תִּקַּח מֵאֲתוֹ נֶשֶׁךְ וְתִרְבִּית וַיִּרְאֵת מֵאֲלֹהֶיךָ וְחֵי אַחֶיךָ עִמָּךְ"

עַל הַפְּתוּב, "אֵל תִּקַּח מֵאֲתוֹ נֶשֶׁךְ" שׁוֹאֲלִים הַמְּפָרְשִׁים, מְדוּעַ נִקְרָא אִיסוּר "נֶשֶׁךְ" בְּשֵׁם "רְבִית" וְהָרִי לֹא מְצִינוּ שֵׁם זֶה (=רְבִית) בְּכָל הַתוֹרָה כְּלָה...
בְּסִפֵּר "בֵּן יְהוּדֵעַ" לְהַגְה"ק רַבִּי יוֹסֵף חַיִּים, בְּעַל הַ"בֵּן אִישׁ חַי" זִיע"א הוּא כּוֹתֵב רְמֹז נִפְלָא, עַל-פִּי הַכְּתוּב בְּגִמְרָא (בְּבֵא מְצִיעָא עה'): "תִּנְיָא, רַבִּי שְׂמַעוֹן אוֹמֵר: מְלוֹי בְּרַבִּית יוֹתֵר מִמָּה שְׂמְרוּיָחִין – מְפָסִידִין. וְלֹא עוֹד, אֵלֶּא

שְׁמַשִּׁימִין (=מחשיבים את) מִשָּׁה רַבְּנֵי חֲכָם, וְתוֹרַתוֹ אֲמֵת, וְאוֹמְרִים: אֵילֹו הָיָה יוֹדֵעַ מִשָּׁה רַבְּנֵי שֶׁהָיָה רֹחַ בְּדַבָּר (=בהלואה ברבית), לֹא הָיָה כּוֹתְבוֹ”.

וּמְבָאֵר הַ”בֵּן אִישׁ חַי”, שְׁמַלּוֹי בְּרַבִּית אוֹמְרִים שְׁמִשָּׁה רַבְּנֵי הָיָה אֲמָנָם חֲכָם בְּחוֹכְמַת הַתּוֹרָה, אוֹלָם כִּיּוֹן שְׁלֹא עָסַק בְּמַסְחָר, אֶסֶר לְקַחַת רַבִּית. אֲבָל מוֹסִיפִים הֵם, שְׁאֵילוּ הָיָה מִשָּׁה רַבְּנֵי עוֹסֵק בְּמַסְחָר, מִיָּד הָיָה מִבֵּין שֶׁהֲלוֹוָה עוֹשֶׂה רוּחִים גְּדוֹלִים מִכֶּסֶף הַהֲלוֹאָה, וְלִכֵּן רְאוּי שִׁיתֵן חֶלֶק מִהַרְוּחִים לְמִי שֶׁהֲלוֹה לּוֹ.

מִכָּל זֶה נִמְצָא, שְׁאוֹתוֹ מִלוֹה בְּרַבִּית לֹא רַק כּוֹפֵר בְּמִצְוֹת ”רַבִּית”, שֶׁהִיא כִּידוּעַ אַחַת מִ–תְּרִי”ג הַמִּצְוֹת, אֲלֵא הוּא כּוֹפֵר גַּם בְּיִתֵר תְּרִי”ב הַמִּצְוֹת, שֶׁהִרִי אוֹמֵר הוּא בְּעֵצֶם שְׁמִשָּׁה רַבְּנֵי נִתֵן מִדַּעַתוֹ אֶת מִצְוֹת הַתּוֹרָה, וְלֹא שֶׁנִּתְּנוּ הֵן מִפִּי הַגְּבוּרָה. וְלִכֵּן נִקְרָא אִיסוּר זֶה בְּשֵׁם ”רַבִּית” – אוֹתִיוֹת תְּרִי”ב – לוֹמֵר לָךְ, שְׁלֹא רַק בְּמִצְוֹת רַבִּית כּוֹפֵר הַמִּלוֹה בְּרַבִּית, אֲלֵא גַם בְּשָׂאֵר תְּרִי”ב הַמִּצְוֹת.

”אִם בְּחֻקֵּי תִלְכוּ, וְאֵת מִצְוֹתֵי תִשְׁמְרוּ וְעִשִּׂיתֶם אֹתָם וְנִתְּתִי גִשְׁמִיכֶם בְּעֵתָם” (כו' ג')

יִשְׁנֶם אֲנָשִׁים שְׁחוֹשְׁבִים בְּטַעוֹת שֶׁהַתּוֹרָה וְהָעוֹלָם הַזֶּה הֵם שְׁנֵי דְבָרִים הַמְּנוֹגְדִים אֶחָד לַשְּׁנֵי, וְאָדָם שְׁלוֹמֵד תּוֹרָה לֹא יִכּוֹל לְהִנּוֹת מִהָעוֹלָם הַזֶּה. אוֹלָם טַעוֹת הִיא בְּיָדָם, כִּיּוֹן שְׁאֲדַרְבָּה, הַתּוֹרָה רוֹצָה וּמְעוֹנֵנֶת שֶׁהָאָדָם יִהְיֶה בְּעוֹלָם הַזֶּה – אֲבָל הַנְּאָה עַל-פִּי הַתּוֹרָה, כְּגוֹן, כְּשֶׁהָאָדָם אוֹכֵל מֵאֲכָלִים אֲזִי יִכּוֹן שֶׁהוּא אוֹכֵל לְשֵׁם שָׁמַיִם, וְיִבְרָךְ עַל כָּל מֵאֲכָל לִפְנֵי שֶׁהוּא אוֹכֵל.

וְזֶהוּ שְׁאוֹמֵר הַכְּתוּב: ”אִם בְּחֻקֵּי תִלְכוּ” – אִם תִּלְכוּ בְּחֻקֹּת הַתּוֹרָה הַקְּדוּשָׁה וְתַעֲסִקוּ בָּהּ, אֵל לָכֶם לְחֻשׁוֹב שֶׁזֶה יִהְיֶה עַל חֶשְׁבוֹן הָעוֹלָם הַזֶּה, אֲלֵא ”וְנִתְּתִי גִשְׁמִיכֶם בְּעֵתָם” – יִהְיֶה לָכֶם אֵת ”גִּשְׁמִיכֶם” – כָּל עֲנִי הָעוֹלָם הַגִּשְׁמִי הַזֶּה – ”בְּעֵתָם” וּבְזִמְנָם.

”כָּל חֵרֶם אֲשֶׁר יִחְרַם מִן הָאָדָם לֹא יִפְדֶּה מוֹת יוֹמֵת”

סִיפּוֹר מוּפְלָא עַל כּוֹחַם שֶׁל צְדִיקִים הַתְּרַחֵשׁ בְּזִמְנֵי שֶׁל הָאֲדָמוֹר רַבִּי שְׁלֵמָה גוֹלְדָמָן מְזוֹעָהִיל זצ”ל, וּמַעֲשֶׂה שֶׁהָיָה כָּךְ הָיָה: בְּעָרֵב שַׁבַּת (בְּבֵית שֶׁל זוּג שְׁלֹא הָיוּ לָהֶם יְלָדִים), הַכִּינָה הָאִשָּׁה הַצְּדִיקָנִית אֵת כָּל הַמֵּאֲכָלִים עַל הַשְּׁלַחַן מִבְּעוֹד יוֹם, וְהִיא וּבְעֵלָה הִלְכוּ לְבֵית הַכְּנִסַּת לְתַפִּילַת הַשַּׁבַּת.

אֶחָד הַגּוֹיִים שֶׁהַתְּגוֹרֵר בְּסִמּוּךְ, נִכְנָס לְשִׁכּוּנָה, וּבְשַׁעַה שְׁכָלָם הָיוּ בְּבֵית הַכְּנִסַּת, וּבְעוֹדוֹ מְשׁוּטָט, עָלָה בְּאִפּוֹ רִיחַ מֵאֲכָלֵי הַשַּׁבַּת שֶׁל אוֹתוֹ זוּג. הוּא נִקַּשׁ עַל הַדְּלֵת כְּדִי לְהַשְׁבִּיעַ אֵת רַעְבוֹנוֹ, אוֹלָם בְּבֵית כְּמוֹבָן אֵין אִישׁ וְאֵין עוֹנָה.

לֹא חָשַׁב אוֹתוֹ גוֹי פְּעַמִּים, פָּרַץ לְתוֹךְ הַבַּיִת, וּמִיָּד הִתְיַשֵּׁב עַל שְׁלַחַן הַשַּׁבַּת, וְהַחֵל לֶאֱכוֹל וּלְמַלֵּא אֵת כְּרִסוֹ מִמַּעַדְנֵי הַשַּׁבַּת שֶׁהָיוּ עַל הַשְּׁלַחַן: חֲלָה, בְּשָׂר, סִלְטִים וּשְׂאֵר מֵאֲכָלִים, וְאִף לְגַם מִן הַיַּיִן כְּמָה וְכְמָה כּוֹסוֹת. וְהִנֵּה, עוֹד הָעוֹף בֵּין שִׁינָיו וּלְפָתַע חֲזָרוּ הַזּוּג מִן הַתַּפִּילָה, פִּתְחוּ אֵת הַדְּלֵת וְנִכְנְסוּ. לְמַשְׁמַע הַדְּלֵת הַנִּפְתַּחַת הַחֲסִיר לְבוֹ שֶׁל אוֹתוֹ גוֹי פְּעִימָה. הוּא הִבִּין שֶׁבְּעֲלֵי הַבַּיִת חֲזָרוּ, וּמִיָּד בִּקֵּשׁ לְהִימְלֵט, בְּטָרֶם יִתְפָּסוּ אוֹתוֹ חֲלִילָה בְּקַלְקַלְתּוֹ. תוֹךְ כְּדִי נִסְיוֹן הַהִמְלָטוֹת, עָצַם הָעוֹף נִתְקַעָה בְּגָרוֹנוֹ, וְהוּא הַחֵל לְחַרְחֵר תוֹךְ שְׁנִיּוֹת נִפְל אֲרָצָה וְנִפַּח אֵת נִשְׁמָתוֹ הַטְּמֵאָה.

כְּאֲשֶׁר נִכְנְסוּ בְּנֵי הַזּוּג לְבֵיתָם, גָּלוּ לְחַרְדָּתָם אֵת הַגּוֹי מוּטָל מֵת עַל הָרִצְפָּה. פְּנִיָּהֶם הַחֲוִירוּ, מָה יַעֲשׂוּ עִתָּה? הִרִי בְּרָגַע שִׁיבּוֹאוֹ הַשְּׁלִטוֹנוֹת לְבֵיתָם, יַעֲלִילוּ עֲלֵיהֶם לְבִטָּח כִּי הֵם הִרְגוּ אֵת הַגּוֹי! הַבִּיטוּ הֵם אַרוּכּוֹת זֶה בְּפִנֵּי זֶה, וְנִסּוּ לְחֻשׁוֹב כִּיִּצֵּד לְהִימְלֵט מִהַצָּרָה הַצְּרוּרָה הַזֹּאת שֶׁנִּחְתָּה עַל רֵאשִׁים... לְאַחַר כְּמָה דְּקוֹת הָאִשָּׁה הַתַּעֲשָׂתָה, וְאֲמָרָה לְבַעֲלָהּ: ”הִרִי צְדִיק גְּדוֹל יֵשׁ בְּעִיר – רַבִּי שְׁלֵמָה גוֹלְדָמָן – פְּנָה אֵלָיו, וְרֵאֵה כִּיִּצֵּד יוֹכֵל לְהוֹשִׁיעֵנוּ!”

מִיָּד רָץ הַבַּעַל אֵל בֵּיתוֹ שֶׁל הַצְּדִיק רַבִּי שְׁלֵמָה גוֹלְדָמָן, וְסִפֵּר לוֹ אֵת כָּל מָה שֶׁהִתְרַחֵשׁ בְּבֵיתוֹ.

הַרְבֵּי חָשַׁב מִסְפָּר דְּקוֹת, וְאוֹדָם עַז הַצִּיף אֵת פְּנֵיו הַקְּדוּשׁוֹת. לְאַחַר מִכּוֹן לְקַח בְּיָדוֹ אֵת אַחַת הַכְּפּוֹת שֶׁהִיָּתָה מוֹנַחַת עַל הַשְּׁלַחַן, שֶׁם בְּתוֹךְ הַכֶּף אֶחָד מִמֵּאֲכָלֵי הַשַּׁבַּת, וְצוּהָ עַל הָאִישׁ וְאָמַר לוֹ: ”קַח אֵת הַכֶּף הַזֹּאת, פִּתַּח אֵת פִּי שֶׁל הַגּוֹי, וְשִׁים בְּתוֹכָהּ אֵת הַמֵּאֲכָל!”

הַבַּעַל לֹא הִבִּין כִּיִּצֵּד כָּף הַמֵּאֲכָל יִכּוֹלָה לְסַיֵּעַ לָהֶם לְהִימְלֵט מִהַצָּרָה הַזֹּאת, אֲךָ מֵאַחַר וְהָיָה חֲדוּר בְּאֲמוּנַת חֲכָמִים רָץ מִיָּד לְבֵיתוֹ, וַעֲשֶׂה כְּפִי שְׁצוּהוֹ הַצְּדִיק – פִּתַּח אֵת פִּי שֶׁל הַגּוֹי, וְהַכְּנִיס לְתוֹכּוֹ אֵת הַכֶּף וְהַמֵּאֲכָל שֶׁבְּתוֹכָהּ. וְהִנֵּה, לְאַחַר זָמַן מָה, וּלְתַהַדְמָתָם הַרְבָּה, קָם אוֹתוֹ הַגּוֹי עַל רַגְלָיו, כְּאֵילוֹ מְעוֹלָם לֹא קָרָה לוֹ מְאוּמָה, הַשְּׁתַעַל כְּדָקָה הַבִּיט הִיכֵן הוּא נִמְצָא, אוֹתוֹת בְּלִבּוֹל נִכְרוּ עַל פְּנָיו, וְלְאַחַר כְּמָה שְׁנִיּוֹת יָצָא מִפִּתְחַת הַבַּיִת. הַבַּעַל הַחֲלִיט לְרֵאוֹת מָה יַעֲלֶה בְּגוֹרְלוֹ, וּמִיָּד הִלָּךְ אַחֲרָיו. הוּא עָקַב אַחֲרָיו, וְרֵאֵה כִּיִּצֵּד הַגּוֹי עוֹזֵב אֵת שְׁכוּנַת הַיְהוּדִים, וּפּוֹנֶה לְשִׁכּוּנָה בְּהַתְּגוֹרֵר. וְהִנֵּה, כְּאֲשֶׁר הִגִּיעַ לְפִתַּח אֶחָד הַבָּתִּים, עוֹד בְּטָרֶם הַסְפִיק לְהִיכְנִס לְבֵיתוֹ, נִפַּל אֲרָצָה. מִיָּד קָמָה הַמוֹלָה סְבִיבוֹ, וְנִסּוּ לְהַקִּימוֹ וּלְעוֹרְרוֹ, אֲךָ לֵלֵא הוֹעִיל – הַגּוֹי מֵת, וְהַפַּעַם לְתַמִּיד. אוֹ אֲזִי הִבִּין הַבַּעַל כִּי לְמַעֲשֶׂה הוּא וְאִשְׁתּוֹ חָזוּ בְּמוֹ עֵינֵיהֶם בְּתַחִית הַמֵּתִים. הוּא רֵאֵה וְהִבִּין כְּמָה גְּדוֹל כּוֹחוֹ שֶׁל הַצְּדִיק, שֶׁנִּתֵּן חַיּוֹת בְּאוֹתוֹ הַגּוֹי, עַד שֶׁיִּגִּיעַ לְפִתַּח בֵּיתוֹ, וְשֶׁם יָמוּת, בְּלִי שִׁיעוֹרֵר עֲלִילַת דָּם עַל הַיְהוּדִים... שַׁבַּת שְׁלוֹם לְכָל בֵּית יִשְׂרָאֵל! נָא לְשִׁמּוֹר עַל קְדוּשַׁת הַגִּילְיוֹן!

כְּנִיסַת הַשַּׁבָּת: 18:59

"אִם הַבָּנִים שִׁמְחָה"

פְּרֻשַׁת הַשְּׁבוּעַ: בְּחֻקְתִּי

ר"ת 20:53 זְצִיאת הַשַּׁבָּת: 20:11

bnei-zion.com

ערש"ק כו' אייר תשע"ח (11.5.18)

הַפְּטָרָה: "ה' עָזָר" (לקבלת העלון בדוא"ל שלח הודעה ל moshe45@bezeqint.net) (הזמנים לפי העיר חיפה)

"בְּנֵי צִיּוֹן"

"וְזָכַרְתִּי אֶת בְּרִיתִי יַעֲקֹב וְאָף אֶת בְּרִיתִי יִצְחָק וְאָף אֶת בְּרִיתִי אַבְרָהָם אֲזָכֹר וְהָאָרֶץ אֲזָכֹר" (*)

על הכתוב (ויקרא כו', מב), "וְזָכַרְתִּי אֶת בְּרִיתִי יַעֲקֹב", מְפָרֵשׁ רש"י, שְׂפָדֵי לְהַבְטִיחַ לְבָנָיו אֶת הַגְּאוּלָּה הָעֵתִידִיָּה, לְקַח יַעֲקֹב אֲבִינוּ אֶת הָאוֹת ו' מֵאֲלֵיהֶו הַנְּבִיא כְּעֶרְבוֹן, עַד שִׁבְשׁוּר אֶת הַגְּאוּלָּה לְיִשְׂרָאֵל. וְכַפִּי דְבַרֵי רש"י (בְּתוֹסֶפֶת בִּיאוּר): בְּחֻמְשָׁה מְקוֹמוֹת נִכְתַּב יַעֲקֹב מְלֵא, עִם ו', וּבְחֻמְשָׁה מְקוֹמוֹת כְּתוּב אֲלֵיהֶו חֶסֶר, בְּלִי ו' (=אֲלֵיהֶו). וְזֹאת, כְּדֵי לְרַמֹּז לָנוּ, שִׁיעֲקֹב אֲבִינוּ לְקַח עֶרְבוֹן – אֶת הָאוֹת ו' מֵאֲלֵיהֶו – עַד שִׁבְשׁוּר אֲלֵיהֶו וּיְבַשֵּׁר אֶת גְּאוּלַּת בְּנֵי שֶׁל יַעֲקֹב.

הֵנָּה, מְבוֹאָר מְדַבְּרֵי רש"י הַקְּדוּשׁ, שִׁיעֲקֹב אֲבִינוּ נִטַּל מִשְׁכּוֹן/עֶרְבוֹן מֵאֲלֵיהֶו – אֶת הָאוֹת ו'. וְלִכֵּן נִקְרָא אֲלֵיהֶו בְּחֻמְשָׁה מְקוֹמוֹת בְּשֵׁם "אֲלֵיהֶו", וְאֵילֹו יַעֲקֹב נִקְרָא בְּחֻמְשָׁה מְקוֹמוֹת בְּשֵׁם יַעֲקֹב. כָּל זֹאת, כְּדֵי לְהַבְטִיחַ שְׂאֲלֵיהֶו הַנְּבִיא יְבוֹא וּיְבַשֵּׁר לְיִשְׂרָאֵל, לְעֵתִיד לְבוֹא, עַל הַגְּאוּלָּה הַאֲחֵרוֹנָה.

וְזֶהוּ שְׂאֵמֵר יַעֲקֹב אֲבִינוּ לְעֵשׂוֹ הַרְשָׁע (בְּרֵאשִׁית לֵג', יד): "יַעֲבֹר נָא אֲדָנִי לְפָנָי עֲבָדוּ... עַד אֲשֶׁר אֲבֵא אֶל אֲדָנִי שְׁעִירָה". הֵנָּה, "אֲבֵא אֶל אֲדָנִי שְׁעִירָה", סוֹפֵי תִיבוֹת אֲלֵיהֶו, לְרַמֹּז עַל הַמִּשְׁכּוֹן שֶׁל הָאוֹת ו' שֶׁנִּטַּל יַעֲקֹב מֵאֲלֵיהֶו, כְּדֵי לְהַבְטִיחַ שְׂאֲלֵיהֶו הַנְּבִיא יְבוֹא לְבַשֵּׁר עַל הַגְּאוּלָּה הָעֵתִידִיָּה, מִגְּלוּת אֲדוֹם (=הוּא עֵשׂוֹ).

בְּסִפֵּר "גֹּוֹר אֲרִיָּה" לְמַהֲרָ"ל מְפָרָאג, מְבוֹאָר, שֶׁהַקִּב"ה לֹא בְּרָא אֶת אֲלֵיהֶו הַנְּבִיא – אֲלֵא רַק כְּדֵי שִׁיבִיא אֶת הַגְּאוּלָּה לְיִשְׂרָאֵל. עַל-כֵּן, כָּל זְמַן שְׂאֲלֵיהֶו אֵינוּ גּוֹאֵל אֶת יִשְׂרָאֵל, אֵין שְׂמוֹ מְלֵא (= "אֲלֵיהֶו"), אֲלֵא חֶסֶר (= "אֲלֵיהֶו"). וְכַפִּי דְבַרֵי הַקְּדוּשִׁים: "וְטַעַם הַמְדַרְשׁ הַזֶּה, רִמְזוּ לָךְ כִּי אֲלֵיהֶו לֹא נִבְרָא, (אֲלֵא) רַק (כְּדֵי) שִׁיגְאֵל אֶת יִשְׂרָאֵל, וְלִדְבַר זֶה עוֹמֵד (=מְחַכָּה). וּמִכֵּיִן שֶׁהוּא עוֹמֵד לְזֶה, וְלֹא הָיָה זֶה עֲדִין, לְפִיכָךְ נִטַּל אוֹת מְאוֹתִיוֹת שְׂמוֹ שֶׁל אֲלֵיהֶו לְעֶרְבוֹן אֲצֵל יַעֲקֹב. כְּלוֹמֵר 'אֲלֵיהֶו', (ש) אֵין שְׂמוֹ שְׁלֵם, מִפְּנֵי שְׂכָל עֲצָמוֹ עוֹמֵד לְגְאוּלַּת אֶת יִשְׂרָאֵל, בְּנֵי יַעֲקֹב. לִכֵּן אוֹת מְשֻׁמוֹ נִמְצָא אֲצֵל יַעֲקֹב, לְפִי שֶׁהוּא מְשֻׁלֵּם אֶת שֵׁם 'אֲלֵיהֶו', כְּשִׁיגְאֵל אֶת בְּנָיו. וְכָל זְמַן שֶׁזֶה (=הַגְּאוּלָּה) לֹא נִעֲשָׂה – שְׂמוֹ חֶסֶר... וְכִשְׁיֵהִיו (יִשְׂרָאֵל) נִגְאָלִים, אִזּוֹ יֵהָא שְׂמוֹ שֶׁל אֲלֵיהֶו שְׁלֵם, שְׂלֵא נִבְרָא 'אֲלֵיהֶו', (אֲלֵא) רַק לְגְאוּלַּת אֶת בְּנֵי יַעֲקֹב."

בְּעֵינָיִן זֶה מְצִינוּ רִמְזוֹ נֶאֱחָד בְּדַבְּרֵי "בְּעַל הַטּוֹרִים" (פִּינְחָס), עַל הַפְּסוּק שֶׁנֶּאֱמַר בְּפֻרְשַׁת "פִּינְחָס": "לִכֵּן אָמַר הַנְּבִיא נִתַּן לֹו אֶת בְּרִיתִי שְׁלוֹם". הֵנָּה, יְדוּעַ שְׂבִמְלָה "שְׁלוֹם" נִמְסָר בְּמִסוּרָה, שֶׁהוּא-ו' שֶׁל "שְׁלוֹם" הִיא קְטִיעָא (=חֲצוּיָה לְשׁוֹנִים). וְכַפִּי דְבַרֵי הַקְּדוּשִׁים שֶׁל "בְּעַל הַטּוֹרִים": "ו' קְטִיעָא, כִּי פִינְחָס הוּא אֲלֵיהֶו. וְכֵן 'אֲלֵיהֶו' כְּתִיב, חֶסֶר ו', וְיַעֲקֹב מְלֵא ו', שֶׁנִּטַּל (יַעֲקֹב) ו' מֵאֲלֵיהֶו לְמִשְׁכּוֹן, עַד שִׁבְשׁוּר עִם הַמְּשִׁיחַ, וְיִגְאֵל אֶת בְּנָיו. וְזֶהוּ יִגְלַל יַעֲקֹב יִשְׁמַח יִשְׂרָאֵל" (תְּהִלִּים יד', ז): "יִשְׁמַח", אוֹתִיוֹת מְשִׁיחַ, לְרַמֹּז, שִׁישְׁמַח (יַעֲקֹב) לִימוֹת הַמְּשִׁיחַ, וְיִחְזִיר (אֶת) הָאוֹת ו', וְיִהְיָה (שֵׁם) אֲלֵיהֶו שְׁלֵם. (וְזֶהוּ 'אֶת בְּרִיתִי שְׁלוֹם') – 'שְׁלוֹם' בְּגִמְטְרִיָּה זֶהוּ מְשִׁיחַ."

וְרֵאוּי לְהוֹסִיף כָּאֵן אֶת מְנַהֵג יִשְׂרָאֵל בְּלִיל פְּסַח, שֶׁמְלַבֵּד אַרְבַּע הַכּוֹסוֹת שֶׁל יַיִן שְׁחִיבִים אֲנוּ לְשִׁתוֹת, מוֹזְגִים עוֹד כּוֹס חֲמִישִׁית שֶׁל יַיִן, וְקוֹרְאִים לָהּ "כּוֹס שֶׁל אֲלֵיהֶו הַנְּבִיא". וּמְקוֹר הַדְּבַר בְּ"חֻק יַעֲקֹב" (או"ח סִימָן תפ', אוֹת ו'): "נִוְהַגִּין בְּאֵלוֹ מְדִינוֹת לְמִזוּג כּוֹס אֶחָד יוֹתֵר מִהַמְּסוּבִין (=מְאַרְבַּע הַכּוֹסוֹת), וְקוֹרִין אוֹתוֹ כּוֹס (שֶׁל) אֲלֵיהֶו הַנְּבִיא". בְּפִירוּשׁ "הַחֲתָם סוֹפֵר" עַל הַהֲגָדָה כְּתוּב, שֶׁהַטַּעַם לְכוֹס אֲלֵיהֶו הַנְּבִיא, הוּא מִפְּנֵי שְׂפִידוּעַ, חו"ל תִּקְנוּ לָנוּ בְּלִיל הַסֵּדֶר, אַרְבַּע כּוֹסוֹת יַיִן, כְּנֶגֶד אַרְבַּע לְשׁוֹנוֹת שֶׁל גְּאוּלָּה, הַכְּתוּבִים בְּפֻרְשַׁת וְאַרְא (שְׁמוֹת ו', ו-ח): "וְהוֹצֵאתִי... וְהוֹצֵאתִי... וְהוֹצֵאתִי... וְלִקְחָתִי". אוּלַם, בְּהַמְשָׁךְ הַכְּתוּב מוּבָא עוֹד לְשׁוֹן אֶחָד שֶׁל גְּאוּלָּה: "וְהוֹבֵאתִי אֶתְכֶם אֶל הָאָרֶץ", אֲלֵא שְׁלִשׁוֹן (=נוֹסַח) זֶה, "וְהוֹבֵאתִי", אוֹמֵר הַחֲתָם סוֹפֵר, מְדַבֵּר עַל הַגְּאוּלָּה הָעֵתִידִיָּה, שְׂאֵז יְבוֹא אֲלֵיהֶו, וְתִהְיֶה תְּבִיאָה לְאָרֶץ בִּיאָה נְצַחִית, וְלִכֵּן מוֹזְגִים כּוֹס חֲמִישִׁית וְקוֹרְאִים לָהּ "כּוֹס שֶׁל אֲלֵיהֶו הַנְּבִיא". הֵנָּה מְבוֹאָר, שֶׁמְנַהֵג יִשְׂרָאֵל לְמִזוּג כּוֹס חֲמִישִׁית שֶׁל יַיִן, "כּוֹס שֶׁל אֲלֵיהֶו הַנְּבִיא", הוּא לְלַמְדָנוּ, שְׂאֵת הַכּוֹס הַחֲמִישִׁית נִשְׁתָּה כְּשִׁיבּוֹא אֲלֵיהֶו הַנְּבִיא וּיְבַשֵּׁר לָנוּ אֶת הַגְּאוּלָּה הָעֵתִידִיָּה, שְׂאֵז יִקִּים הַקִּב"ה אֶת הַבְּטָחָתוֹ –

”והבאתי אתכם אל הארץ” – ביאה שתהיה **נצחית**, במהרה בימינו, אמן.

ויש להוסיף כאן פרפרת נאה, לפי מה שכתב ה"אמרי נעים" (וארא אות י'), ש"והבאתי" הוא בגמטריה "משיח בן דוד". וזאת, כדי לרמוז לנו, שלשון זו של "והבאתי", תתקיים בגאולה השלישית, שאז יבוא משיח בן דוד, ויגאלנו גאולת עולם.

ויש עוד להוסיף. שכן, כאשר שלח הקב"ה את משה רבנו להוציא את בני ישראל ממצרים, סרב משה לקבל עליו את השליחות, ואמר להקב"ה "שלח נא ביד תשלח". ומפרש התנא הקדוש יונתן בן עוזיאל, שמשה התפלל לפני הקב"ה, ואמר (מתורגם): "אני מבקש רחמים מלפניך ה', שלח נא שליחותך ביד אליהו, שעומד להשתלח בסוף הימים". כלומר, משה רבנו מבקש מהקב"ה שישלח את אליהו, לגאול את ישראל ממצרים, כדי שגאולת ישראל ממצרים תהיה גאולת עולמים (כפי שכתוב על הגאולה השלימה (מלאכי ג', כג): "הנה אנכי שלח לכם את אליה הנביא לפני בוא יום ה' הגדול והנורא").

ומעתה יאירו עינינו וישמח לבנו להבין את הטעם שלקח יעקב אבינו דוקא ה' (=5) פעמים את האות ו' משמו של אליהו הנביא. שכן, יעקב בקש להזכיר לאליהו בכך את התפקיד הקדוש המוטל עליו – להשלים את ה' (=5) לשונות הגאולה, שכל אחת מהן מתחילה באות ו': "והוצאתי... והצלתי... וגאלתי... ולקחתתי... והבאתי". והן אמת, שאליהו הנביא יבשר לנו רק גאולה אחת, הגאולה הנצחית, שהיא כנגד "והבאתי אתכם אל הארץ". אולם, מאחר ועל-ידי הגאולה הנצחית הזאת יושלמו למפרע גם ד' לשונות הגאולה של מצרים (= "והוצאתי... והצלתי... וגאלתי... ולקחתתי"). לכן, נמצא שעל אליהו הנביא מוטל להשלים את כל חמש לשונות הגאולה שהזכרנו. ויש לומר, שמטעם זה מופיעה חמש פעמים האות ו' בפסוק: "וזכרתי את בריתי יעקב ואף את בריתי יצחק ואף את בריתי אברהם אזכר והארץ אזכר" – כדי לרמוז לנו על הערבון (=חמש אותיות ו'), שנטל יעקב אבינו מאליהו הנביא, עד שיבוא ויבשר לישראל על גאולתם הנצחית, במהרה בימינו אמן. (על פי "אורה של תורה" להרה"ק פינחס פרידמן) "ונתתי גשמיכם בעתם" (*)

על הכתוב, "ונתתי גשמיכם בעתם", אומר ה"כסא רחמים", שהקב"ה לא מסר את מפתח הגשמים לשום מלאך (רק לאליהו הנביא, באפן זמני, בימי אחאב). והוא יתברך פותח את שערי הגשם רק "אם בחקתי תלכו" – דהינו, בזכות התורה הקדושה. וזהו שכתוב: "ונתתי גשמיכם בעתם". "בעתם" ראשי תיבות בזכות תורת משה עבדי. ולכן אומר לנו הקב"ה: "זכרו תורת משה עבדי". שכן, בזכות תורת משה יבואו הגשמים בעתם. ויש להוסיף, שמשה נקרא בזמן דור המבול "בשגם", כמו שכתוב: "בשגם הוא בשר והיו ימיו מאה ועשרים שנה". והנה, "בשגם" גמטריה משה, וגם "בשגם" אותיות "בגשם" – לומר לה, שבזכות תורתו של משה יבוא הגשם. ועתה, בא וראה, הרי הגשם נקרא גם יורה, שאז הוא תחילת הגשם. וגם נקרא מלקוש, שאז הוא סיום הגשם. וראה ששלשת השמות הללו – גשם, יורה ומלקוש – הם סופי תיבות "משה", לומר לה שהם בזכותו. ויש עוד להוסיף, שפידוע, בזכות אהרן הכהן, שהיה עושה שלום בין איש לאשתו, היו ענני הכבוד. ולכן כתוב: "אם בחקתי תלכו" – "אם" ראשי תיבות אהרן משה. לרמוז, שבזכות אהרן היו ענני הכבוד, ובזכות משה היה יורד הגשם. לומר לה, שכשיש אהבה ושלום בישראל (אותה עשה אהרן), אזי מתקשרים השמים בעננים, ואם יש את תורת משה בישראל – אזי יורדים הגשמים לברכה, אמן. אם בחקתי תלכו... ואכלתם לחמכם לשבע" (*)

בקוצק היה פעם יהודי חריף שכל ובעל יוזמה רבה. אולם, למרות זאת לא הצליח בעסקיו, ובכל מה שנסה לעשות לפרנסתו, נכשל. שוב ושוב נסה את מוחו וכוחו במסחר, ולא עזר, ובכל פעם היה מפסיד את כספו. בצר לו נכנס אל הרבי מקוצק, ושפף לפניו את לבו. שאל אותו הרבי: "האם אתה יודע את הטעם לדברי שלמה המלך בקהלת, "לא לחכמים לחם"? שתק האיש ולא השיב. אמר לו הרבי: אני אפרש לה: דע לה, שהקב"ה אומר לחכם שסומך על עצמו: "אם אתה חכם וסומך רק על שכלך – נסה להשיג את לחמך בעצמך, ונראה מה תמצא? (ועל-כך נאמר "שיר למעלות אשא עיני אל ההרים מאין יבא עזרי"). כאשר אדם נמצא בצרה ומצפה לישועה, רק אם יעשה את עצמו ל"אין", רק אז יבוא עזרו מעם הקב"ה. אחרת אומר לו הבורא: "אם אתה מספיק חכם, תסתדר בעצמך, ונראה אם תצליח...". שבת שלום לכל בית ישראל! נא לשמור על קדושת הגיליון!

כניסת השבת: 18:59

"אם הבנים שמחה"

פרשת השבוע: בהקתי

ר"ת 20:53 זציאת השבת: 20:11

bnei-zion.com

ערש"ק כו' אייר תשע"ח (11.5.18)

הפטרה: "ה' עזי" (לקבלת העלון בדוא"ל שלח הודעה ל moshe45@bezeqint.net) (הזמנים לפי העיר חיפה)

"בני ציון"

"את שבתתי תשמרו... ונפלו איביכם לפניכם" (שמירת השבת כראוי מביאה להכנעת אומות העולם)

אמרו חז"ל בגמרא (שבת קיד'): "אלמלי (=אם) שמרו ישראל שבת ראשונה, לא שלטה בהן אומה ולשון, שנאמר: 'ויהי ביום השביעי יצאו מן העם ללקט', וכתוב בתריה (=בהמשך) 'ויבא עמלק'."

וצריכים אנו להבין: וכי מה הקשר של שמירת השבת הראשונה לבין שליטת אומות העולם על ישראל? ובאר ה"בני יששכר" (שבת מאמר א' סימין י'), על-פי הקדמה נפלאה של ה"מגלה עמוקות" (פרשת לך לך טז), ואמר, שהנה, ידוע שישנם **שבעים** אומות גויים בעולם. אולם, צריך לדעת, שאומות העולם נחלקות לשני חלקים שונים: **ל"ה** (=35) אומות הן מצד **שמאל** של **הקדושה**, ועליהן עומד הממונה שלהן – **עשו**, הוא **אדום**. לעומת זאת, יש **ל"ה** (=35) אומות מצד ימין של **הקדושה**, ועליהן עומד הממונה **ישמעאל**.

על-כן, אומר ה"מגלה עמוקות", הם "**אלה**" מול "**אלה**" – דהינו, **ל"ה** אומות ו-**א'** הוא הממונה העומד עליהן מצד **שמאל**, ו**אלה** הם **ל"ה** האומות ו-**א'** הוא עומד ממונה עליהן מצד **ימין**. וזהו שנאמר בברית בין הבתרים (בראשית טו, י'): "ויקח לו את כל **אלה** ויבחר אתם בתוך" – שלקח את "כל אלה" – את פעמיים "**אלה**" שהם **שבעים** אומות העולם – "ויבחר אתם" – בחר אותם לשני חלקים, והכניס "בתוך" (=באמצע) בין שניהם את ישראל הקדושים.

על-כן, אומר ה"מגלה עמוקות", יום המנוחה של ישראל, עם הקדש, הוא **בשבת**. ולהבדיל אלה אלפי הבדלות, יום חגם (=יום המנוחה) של **הישמעאלים** הוא ביום **ששי**, שהוא צד ימין של שבת קדש. ואילו יום חגם (=יום המנוחה) של בני **עשו**, הוא **אדום**, הוא ביום **ראשון**, שהוא צד שמאל של השבת. וישראל, להם נתנה **שבת** קדש למורשה, הם בתוך (=באמצע) של הגויים.

וזהו שכתוב (ויקרא כב, לב): "ונקדשתי בתוך בני ישראל" – "**בתוך**" דוקא, שכן, ישראל נמצאים כאמור באמצע, בין **אדום לישמעאל** (**ישמעאל ששי שבת ראשון אדום**).

לפי זה, אומר ה"בני יששכר", מאחר והשבת היא באמצע, הרי על-ידי קדושת השבת ניתן לבטל את קליפת **ישמעאל** ואת קליפת **עשו**, שהם כאמור מצד ימין ומצד שמאל של **הקדושה**. ועל-כך אמרו חז"ל במתק לשונם: "אלמלי (=אם) שמרו ישראל שבת ראשונה, לא שלטה בהן אומה ולשון". שכן, אם היו שומרים את השבת הראשונה, שהיא **השרש** של כל השבתות, היו, על-ידי קדושתה של שבת זו, מבטלים את קליפות **עשו** ו**ישמעאל** משמאל ומימין, שהם שרש של כל ע' (=שבעים) אומות העולם, וממילא שוב לא היתה כל אומה ולשון יכולה לשלוט בהם.

כדרך ביקדש, מוסיף ה"בני יששכר" רמז נאה על מה שאמרו חז"ל בגמרא (ב"ק צב') (על הכתוב בספר בראשית (כח, ט): "וילך **עשו** אל **ישמעאל**"): "רבי אליעזר אומר: לא לחנם הלך זרזיר אצל עורב, אלא מפני שהוא מינו" ומפרש ענין זה ה"מגלה עמוקות", ואומר (ואתחנן אופן מ'), שקליפת **עשו** נקראת "**עורב**", וקליפת **ישמעאל** נקראת "**זרזיר**". על-כן דקדקו חז"ל בלשונם לומר דוקא על שני סוגי עופות אלו, ואמרו: "לא לחנם הלך זרזיר אצל עורב". ולכן, אומר ה"מגלה עמוקות", מאחר וקדושת השבת מבטלת את קליפת **עשו** ו**ישמעאל**, שהם מצד שמאל ומצד ימין, על-כן תמצא, ש"**שבת**" הוא בגמטריה "**זרזיר עורב**" (=702) – כדי להורות, שעל-ידי קדושת השבת ניתן לבטל את הקליפות הנ"ל.

על-פי הקדמה נפלאה זו, יאיר לנו להבין את הפתוב בפיוט שהיה האריז"ל רגיל לומר כל ליל שבת, כפי שכתב תלמידו המהרש"ו (שער הכוונות דרוש קידוש ליל שבת): "ואחר האכילה היה נוהג מורי ז"ל לומר פזמון אחד בקול

נעים... בכל פרטי הפונות של שבת... ימינא ושמאלא וביניהו כלה בקישוטין"

שכן, **ימינא** הם **ל"ה** אומות ו**ישמעאל** עליהן, ו**שמאלא** הם **ל"ה** אומות ו**עשו** עליהן. "וביניהו כלה בקישוטין" היא

שבת כלה המלכה, העומדת "בְּקִישׁוֹתֵינוּ" (=בְּקְדוּשָׁתָהּ) בַּיְנֵיהֶם בְּתוֹךְ. (על פי "אורה של תורה" להרה"ק פִּינְחָס פְּרִדְמָן)

"אם בחקתי תלכו ואת מצותי תשמרו.. ונתתי גשמיכם בעתם"

על הכתוב, "אם בחקתי תלכו ואת מצותי תשמרו...". דרשו חז"ל במדרש (ויקרא רבה לה, א): "אם בחקתי תלכו", הדא הוא דכתיב (=וזהו שכתוב) (תהילים קיט) 'חשבתִי דרכי ואשיבה רגלי אל עדתיך'. אמר דוד (המלך): ריבוננו של עולם, בכל יום ויום הייתי מחשב ואומר, למקום פלוני ולבית דירה פלונית אני הולך (כדי להתעסק בעניני **העולם הזה**), והיו רגלי מביאות אותי (לבסוף) **לבתי פנסיות ולבתי מדרשות**. הדא הוא דכתיב (=וזהו שכתוב) 'ואשיבה רגלי אל עדתיך' (=אל **בתי פנסיות ובתי מדרשות**).

וצריכים אנו להבין איך מתקשר הכתוב "אם בחקתי תלכו ואת מצותי תשמרו", למה שאמר דוד המלך "חשבתִי דרכי ואשיבה רגלי אל עדתיך"?

נקדים תחילה להביא את דבריו הנפלאים של האלשי"ך הקדוש, על הכתוב בפרשתנו: "ונתתי משכני בתוכם ולא תגעל נפשי אתכם". הנה, כתוב במדרש (תהילים קנ): "כל הנשמה תהלל יה". אמר רבי חייא בר אבא דמן יפו: **הנשמה** שבאדם, בכל שעה... היא מבקשת לצאת ממנו. והיאך היא (בכל זאת) עומדת (=נשארת) בגופו? אלא, הקב"ה, כבודו מלא (את) כל העולם, ו(כאשר) היא באה לצאת, ורואה את יוצרה, (נרגעת היא) וחוזרת לאחוריה. לכן, כל הנשמה, כל זמן שהיא עולה ויורדת, 'תהלל יה' (=משבחת את ה'), על הפלאים שהוא עושה עמנו".

ומסביר ענין זה האלשי"ך בלשונו הקדושה, ואומר, ש"כל דבר שואב (ל)מקורו, פדרך כל חלק (ששואף) אל... שורשו. על-כן, **כשהנשמה**, עולה במחשבתה מהיכן היא, (ו)שהיא (מ)חלקו יתברך, ויורדת ומסתכלת היותה בחמר עכור (=בגוף) – בכל נשימה (היא) מבקשת לצאת (מהגוף). אלא, (כ)שרואה את יוצרה... שכבודו מלא עולם, חוזרת גם היא ומתנחמת ומתעכבת באדם".

על-פי האמור, אומר האלשי"ך הקדוש, אם ישראל ילכו בדרך ה', הם יזכו להשראת **השכינה** בתוכם, כפי שכתוב: "ונתתי משכני בתוכם". ועל-ידי כך יזכו גם ל-"ולא תגעל נפשי אתכם" – דהינו, **שהנפש** לא תגעל (=תמאס) בגוף ותשתוקק לצאת ממנו. וכל זאת, כיון שקדושתו של הקב"ה היא אינ-סופית, וכאשר הוא יתברך משרה את **שכינתו** על האדם, מה לה (=לנשמה) להתלונן על היותה בגוף החומרי? שהרי, גם בהיותה בגוף היא דבוקה **בשכינה**, השורה על האדם. (עד כאן דבריו הקדושים של האלשי"ך הקדוש).

וזהו שכתוב (דברים ד, ד): "ואתם הדבקים בה' אלהיכם חיים כלכם היום". פלומר, על-ידי שאתם "דבקים בה' אלהיכם" – **השכינה** שורה עליכם. והנה, על-ידי כך אתם "חיים כלכם היום". וזאת, מכיון **שהנפש** לא מואסת בגוף, ולא רוצה לצאת ממנו.

על-פי האמור אפשר לבאר את מאמר חז"ל (שבת יב): "אמר רב: מנין ש(ה)שכינה סועדת (ת) את החולה? שנאמר (תהילים מא): 'ה' יסעדנו על ערש דוי'. תניא נמי הכי (=ולכן), הנכנס לבקר את החולה, לא ישב על גבי המטה, ולא על גבי כסא, אלא מתעטף ויושב לפניו, מפני **שהשכינה** למעלה מראשותיו של (ה)חולה, שנאמר: 'ה' יסעדנו על ערש דוי'". והענין הוא, כי היות שסיבת מיתת האדם היא מחמת **שהנפש** מואסת בגוף, ומשתוקקת לצאת ולהתחבר עם אביה שבשמים – לכן **השכינה** שורה למעלה מראשותיו של החולה – כדי שאם תרצה **הנפש** לצאת מהגוף, היא תראה את **השכינה** עומדת למעלה מראשותיו של החולה, וממילא תשאר בגוף.

וזהו שכתוב בגמרא (עירובין נד): "חש בראשו – יעסוק בתורה, שנאמר (משלי א, ט): 'כי לוית חן הם לראשך'. חש בגרונו – יעסוק בתורה, שנאמר (שם): 'וענקים לגרגרותיך'. חש בבני מעים – יעסוק בתורה, שנאמר (שם): 'וענקים לגרגרותיך'. חש בכל גופו – יעסוק בתורה, שנאמר (שם): 'וענקים לגרגרותיך'. חש בעצמותיו – יעסוק בתורה, שנאמר (שם): 'וענקים לגרגרותיך'. חש בכל גופו – יעסוק בתורה, שנאמר (שם): 'וענקים לגרגרותיך'. חש בכל גופו – יעסוק בתורה, שנאמר (שם): 'וענקים לגרגרותיך'".

והענין הוא כמו שבארנו, שהאדם נעשה חולה מחמת **שהנפש** מואסת בגוף ורוצה להדבק בקונה (=בה') – ומכאן מסתובב שהאדם חש בראשו, בגרונו, במעיו או בעצמותיו.

אולם, לכאורה קשה לנו הדבר. שכן, כאשר **הנפש** רואה את **השכינה**, היא נכנעת ומסכימה להישאר בתוך הגוף. אם כך, מהי הסיבה לכך שהאדם חש בראשו או בגרונו? אלא, על כורחך מוכח, **שעונותיו** של האדם הם שגרמו לכך **שהשכינה** תסתלק ממנו, וכתוצאה מכך גם **הנפש** מואסת בגוף, ורוצה לצאת ממנו.

על-כן, העצה היעוצה היא שיעסוק בתורה, כדי שעל-ידי כך יזכה שוב להשראת **השכינה**, כפי שמצינו בגמרא (ברכות ו'): "מנין לשנים שיושבין ועוסקים בתורה, ששכינה עמהם? שנאמר (מלאכי ג'): 'אז נדברו יראי ה' איש אל רעהו, ויקשב ה' וישמע'... ומנין לאחד שיושב ועוסק בתורה, ששכינה עמו? שנאמר (שמות כ'): 'בכל המקום אשר אזכיר את שמי, אבוא אליך וברכתיד'". וממילא על-ידי עסק התורה שוב לא תמאס הנפש להישאר בגוף העכור, ויתרפא הגוף מכל מחלותיו. ועל זה נאמר (משלי ג, טז): "ארך ימים בימינה..."
 וזהו שהתפון דוד המלך (תהילים יט, ח'): "תורת ה' תמימה משיבת נפש". דהינו, על-ידי שהאדם עוסק בתורת ה', **שכינה עמו**, ועל-ידי כך זוכה הוא **שהשכינה** "משיבת נפש". דהינו, כאשר הנפש עולה כדי לברוח מן הגוף, מיד היא שבה למקומה, כאשר היא רואה את **השכינה** הקדושה. ולכן "תורת ה' (היא) משיבת נפש".
 "אל תקח מאתו נשך ותרבית ויראת מאלהיך" (כה' לו')

מסופר על אחד מבעלי הבתים בפריסק שבליטא, ששמו יצא לשמצה כמלוה בריבית קצוצה, שהאריך בתפילת "שמונה עשרה" של מנחה בערב יום הכיפורים. כשהגיע אותו יהודי לאמירת "על חטא", בתום ברכות תפילת העמידה, הפה בכוח רב על חזהו, וכל חבטה שלו הדהדה ברחבי בית הכנסת, שהיה מלא מתפללים מפה לפה.
 לאחר התפילה אמר לו הגאון רבי יוסף דב סולוביצ'יק, רבה הדגול של קהילת בריסק: שמעתי את החבטות שלך בתפילת "על חטא", ונזפרתי בדברי הזעם של ישעיהו הנביא (א, ה'): "על מה תכו, עוד תוסיפו סרה?", וכלל הנראה הנביא התפון כאן למלומים בריבית, המוסיפים לחטוא אפילו בשעה שהם מפים על לבם, משום שבין מפה למפה, גדלה והולכת הריבית שהם נוטלים מן הבריות...
 "והשפתי חיה רעה מן הארץ"

בספר "שבחי הצדיקים" מובא סיפור מופלא על הגאון המקובל רבי ישועה בסיס זצ"ל, שהיה רבה הראשי של תוניסיה. והמעשה היה בימים שלפני הכיבוש הצרפתי, שאז מצב יהודי תוניסיה היה אז בשפל המדרגה, והם היו נתונים לקלס ולביזה. מנהג מרושע היה אז, שכל יהודי שעובר לפני מוסלמי, היה מקבל, על לא עול בכפו, מכה חזקה בראשו מאותו מוסלמי. הגדיל לעשות מוסלמי אחד רשע, רב מעללים, צורר יהודים וראש פתנים אכזר, שהיה קצב בעל אטליו ברחוב העולה לבית הכנסת. כל יהודי שהיה עובר בסמוך לאטליו של אותו רשע היה "זוכה" למכות חזקות על ראשו וקללות נמרצות.
 פעם, ביום שבת קדש, עבר שם הגאון רבי ישועה בסיס, בדרך לתפילת שחרית. כאשר ראה אותו צורר את הרב, יצא מחנותו כדי להכות את הרב, כשהוא משאיר בחנות שור טבוח שאיבריו תלויים על קרס ברזל בחזית האטליו. כאשר ראהו הרב, עצר לרגע, הביט באטליו, והמשיך בדרך. אותו צורר, עוד בטרם הגיע אל הרב ראה מרחוק איך הפך השור הטבוח לדמות אדם שחוט, שאיבריו תלויים על האנקולים. עודנו נדהם ממראה עיניו, ופתאום החלה התקלות של עוברים ושבים שראו את המחזה, וכלם זועקים זעקות שבר על המראה. לשמע הזעקות ניתן היה לראות שוטרים רצים למקום. כאשר הגיע השוטרים למקום, זעקו ממראה האדם השחוט, שאיבריו תלויים בחזית האטליו. מיד תפסו את אותו צורר היהודים ואסרו אותו בכבלי ברזל, והוליכוהו לבית האסורים, כאשר קהל רב מלוה אותם.
 קול ההמון הגיע עד בית המושל, אשר השקיף מהחלון, וראה את ההמון הסוער. "מה קרה"? שאל בתמהון. "הקצב" - ענו לו - "שחט בן אדם ותלה את בשרו למכירה באטליו". נחרד המושל חרדה גדולה, ומיד אמר להם: "אל תתמהמהו, מהר הסירו את ראשו של הקצב מעליו". התחיל אותו קצב לזעוק ולבכות: "הרפו ממני! זו עלילה ומזימה! מעולם לא רצחתי, רק שור טבחתי. מי המירו בגופת אדם לא אדע. מישהו זומם להפילני בפח". כאשר שמע המושל את דבריו, שנכרו שהם יוצאים מהלב, שאל אותו: "מי הם אויביך?". "כל היהודים" - יבב אותו קצב - כל יהודי העובר לפני חנותי טועם את נחת זרועי. ואף היום, עבר רב היהודים, אך בטרם הספקתי להכותו, בא לי האסון הזה". "אכן נודע הדבר" - אמר לו המושל - "לך והתרפס בפני הרב, ובקש את סליחתו על שבקשת להכותו, איך מלאך לבד, להכות רב אדיר נורא וקדוש". מיד הביאו אותו השוטרים לבית הרב, וזה נפל לרגליו והתחנן על נפשו שימחל לו על פשעיו. אמר לו הרב: "לא אמחל לך עד שתקדיש את חנותך לבית תפילה ליהודים".
 הבטיח ונשבע אותו קצב, ונאות הרב לסלוח לו. וראה זה פלא! אותם הנחתים של האדם, מיד חזרו להיות לנתחי שור. כאשר שמע על-כך המושל הורה לשחרר את הקצב, והעבירו קול בכל רחבי העיר, שכל המציק ליהודים- יבוא על עונשו בכל חומרת הדין, ותהי הרוחה ליהודים.

שבת שלום לכל בית ישראל! נא לשמור על קדושת הגיליון!

כְּנִיסַת הַשַּׁבָּת: 18:59

"אם הבנים שמחה"

פְּרֻשַׁת הַשְּׁבוּעַ: בְּחֻקְתִּי

ר"ת 20:53 ?צִיאַת הַשַּׁבָּת: 20:11

bnei-zion.com

ערש"ק כו' אייר תשע"ח (11.5.18)

הַפְּטָרָה: "ה' עזי" (לקבלת העלון בדוא"ל שלח הודעה ל moshe45@bezeqint.net) (הזמנים לפי העיר חיפה)

"בְּנֵי צִיּוֹן"

"אם בחקתי תלכו ואת מצותי תשמרו.. ונתתי גשמיכם בעתם"

על הפתוב, "אם בחקתי תלכו ואת מצותי תשמרו.. ונתתי גשמיכם בעתם", שואלים המפרשים, מה המידה כנגד מידה שיש כאן, ש"אם בחקתי תלכו", אז "ונתתי גשמיכם בעתם"...?"

תחילה, נקדים להביא מה שהפליגו חכמינו וצ"ל בענין ירידת הגשמים, באומרים (תענית ז', א'): "גדול יום (ירידת) הגשמים כיום (=כמו היום) שנתנה בו תורה". ועוד אמרו שם חז"ל: "גדול יום הגשמים כיום (=כמו היום) שנבראו בו שמים וארץ". ולכאורה יפלא הדבר מאד: וכי מה הקשר של יום הגשמים, ליום שבו נתנה התורה, וליום שבו נבראו שמים וארץ!?

ונראה לבאר ענין זה על-פי מה שמצינו בגמרא (פסחים ב'), שבנו של רבי יהושע בן לוי חלה יום אחד, וגוע ופרחה נשמתו. ואולם, לאחר זמן-מה, חזר לעולם ונתרפא. שאל אותו אביו (רבי יהושע בן לוי): "בני, מה ראית למעלה בשמים?". ענה לו בנו: "עולם הפוך ראיתי. עליונים למטה ותחתונים למעלה". ענה רבי יהושע בן לוי לבנו: "בני, עולם ברור ראית!". וצריך להבין כאן את עמק הדברים שבין רבי יהושע בן לוי לבנו.

ויש לומר מה שכתב ה"חומת אריאל" להרה"ק רבי שלמה מקישינוב זיע"א (בראשית דף ה'): הנה, שנינו בגמרא (בבא בתרא עד'): "אמר רבי יהודה אמר רב: כל מה שברא הקדוש ברוך הוא בעולמו – זכר ונקבה בראם". וביאר ה"חומת אריאל" ואמר, שהקב"ה ברא את השמים בבחינת "זכר", המשפיע לארץ מטר. ואילו הארץ היא בבחינת "נקבה", המקבלת את מטר השמים, ומצמיחה את התבואה. וזאת, כפי שכתוב בגמרא (תענית ז'): "מטרא – בעלה דארעא הוא (=המטר הוא הבעל של הארץ).

ואולם, למרות זאת צריך לדעת, שתכלית הבריאה היא להפוך ענין זה. דהינו, שהארץ תהיה בבחינת "זכר", המשפיע שפע לשמים. והשמים יהיו בבחינת "נקבה", המקבלת את השפע מהארץ. הא כיצד? וביאר ה"חומת אריאל" ואמר, שכאשר ישראל עובדים את ה', ומקיימים את מצותיו כאן בארץ, כי אז הם משפיעים, מלמטה למעלה, נחת רוח לפניו יתברך (כפי שמבואר בזהר הקדוש (ויקרא ז'): "ישראל מפרנסין לאביהם שבשמים").

ועל-ידי כך הופכת הארץ לבחינת "זכר", המשפיע נחת רוח לשמים, שעתה הם (=השמים) בבחינת "נקבה". על-פי זה יתבאר גם מה שהקדים הקב"ה בתחילת התורה, את השמים לארץ, כמו שכתוב: "בראשית ברא אלהים את השמים ואת הארץ". ואילו בסוף הבריאה הקדים הכתוב את הארץ לשמים: "ביום עשות ה'... ארץ ושמים".

שכן, בתחילת הבריאה הקדים הקב"ה שמים לארץ ("את השמים ואת הארץ"), כי השמים הם בבחינת "זכר", המשפיע לארץ, שהיא בבחינת "נקבה". ואולם, בסוף הבריאה הקדים הקב"ה ארץ לשמים ("ביום עשות ה'... ארץ ושמים"), כדי ללמדנו דעת, שתכלית הבריאה היא שיבואו ישראל, ועל-ידי שיעסקו בתורה ובמצות, יהפכו את היוצרות, והארץ תהיה בבחינת "זכר", המשפיע נחת רוח לשמים, שהיא בבחינת "נקבה".

וזהו שכתוב (תהילים קטו', טו'): "השמים שמים לה". אמנם נכון, שהקב"ה ברא את השמים, שיהיו בבחינת "זכר" המשפיע לארץ. ואולם, "והארץ נתן לבני אדם" – לאחר מתן תורה נתן הקב"ה לישראל את הכח שיעשו מהארץ בחינת "זכר", המשפיע לשמים נחת רוח לפניו יתברך.

הנה, מעתה יאיר לנו להבין מה שאמר בנו של רבי יהושע בן לוי, כאשר חזר לחיים: "עולם הפוך ראיתי. עליונים למטה ותחתונים למעלה". כלומר, הן נכון שהקב"ה ברא את השמים למעלה, כדי להשפיע מטר על הארץ למטה. אבל, כאשר עליתי לשמים ראיתי שתכלית הבריאה, שיבואו ישראל, ועל-ידי התורה ומצותיה יהפכו ענין זה. על-כן ראיתי "עליונים למטה ותחתונים למעלה". דהינו, ה"עליונים (=השמים) (היו) למטה",

בבחינת **"נקבה"**. ואילו ה"תחתונים (=הארץ) (היתה) למעלה", בבחינת **"זכר"** ומשפיע. ועל-כך השיב לו אביו, רבי יהושע בן לוי: **"בני, עולם ברור ראיתו!"**. שכן, זוהי תכלית הבריאה – להקדים ארץ לשמים – כדי שיבואו ישראל, ועל-ידי קיום התורה ומצותיה, יהפכו את הארץ לבחינת **"זכר"**, המשפיע לשמים, שיהיו בבחינת **"נקבה"**.

וזה מה שרמזה המשנה (אבות ב', כה'): **"בן בג בג אומר: הפוך בה והפוך בה, דכלא בה"**. דהינו, על-ידי עסק התורה, **"הפוך בה"** – הפוך את מה שהיה בשעת הבריאה, שאז נבראו השמים לפני הארץ, למצב שהארץ תקדים את השמים. וזאת, מכיון ש"דכלא בה" – שזאת כל תכלית הבריאה.

לפי האמור יפתח לנו פתח להבין את ענין הגשמים שיורדים מן השמים על הארץ. שכן, על-ידי כך בקש הקב"ה להראות את החשיבות הגדולה של **הארץ**, שהיא יותר גדולה מן השמים. וזאת, כמו שמצינו במדרש בראשית רבה, שם מוכיח הכתוב שהצדיקים גדולים יותר מהמלאכים, שהרי כתוב: **"כי מלאכיו יצוה לך לשמרך בכל דרכיך"**. כלומר, הצדיק הוא בבחינת מלך, ומסביב לו ישנם מלאכים השומרים עליו. וברור לכל, שהמלך חשוב יותר מהשומרים עליו. וכפי שכתוב במדרש (בראשית רבה עח, א'): **"מי גדול (יותר)? השומר או הנשמר (=הצדיק)?... (ואולם, לאחר שכתוב): 'כי מלאכיו יצוה לך לשמרך בכל דרכיך' – (כלומר), הנשמר (=הצדיק) גדול מן השומר (=המלאך)"**.

וגם כאן, כאשר השמים מורידים גשמים לארץ, הם בבחינת עבד, המשמש את אדונו. וזאת, מכיון שהארץ, שבה עוסקים ישראל בתורה (ועל-ידי כך **שכינה** שרויה שם), גדולה יותר מן השמים. וזהו שכתוב בגמרא (תענית ט'): **"תניא רבי אליעזר אומר: כל העולם כלו ממימי אוקינוס הוא שותה, שנאמר (בראשית ב'): 'ואד יעלה מן הארץ והשקה את כל פני האדמה'"**. והענין הוא, שמתחילה צריך שיעלו "אדים" מן הארץ – שהם התורה והמצוות שישראל עוסקים – ובזכות זה מורידים השמים גשמים, כעבד המשמש את אדונו. לפי זה מבואר היטב, מדוע התורה מקשרת את השכר עבור התורה והמצוות עם ירידת הגשמים, כמו שכתוב: **"אם בחקתי תלכו ואת מצותי תשמרו... ונתתי גשמיכם בעתם"**. שכן רק אם ישראל מתגעים בעסק התורה וקיום המצוות בארץ, הנה, רק אז הם ראויים שהשמים יורידו גשמים עבורם, כעבד המשמש את אדונו. ומעתה יאיר לנו להבין את מאמר חז"ל: **"גדול יום (ירידת) הגשמים כיום (=כמו היום) שנתנה בו תורה"**. שכן, כאשר הגשמים יורדים מהשמים על הארץ, יורדים הם רק בזכות קבלת התורה. שכן, מאז נתן הקב"ה את התורה לישראל, והשרה את שכינתו בארץ, גדלה חשיבות הארץ על השמים. על-כן, ראוי שהשמים יורידו גשמים לארץ, כעבד המשמש את אדונו.

וזהו גם מה שאמרו חז"ל: **"גדול יום הגשמים כיום (=כמו היום) שנבראו בו שמים וארץ"**. שהרי, כבר בארנו, שתכלית הבריאה היא להפוך ולהקדים את הארץ לפני השמים (=שישראל על-ידי עסק תורתם יעלו "אד" מן הארץ לשמים). לכן נמצא, שכאשר יורדים גשמים מהשמים על הארץ, הרי זו הוכחה לכך שישראל עוסקים בתורה ובמצוות, ובזכות זה מתקיים **"אם בחקתי תלכו ואת מצותי תשמרו... ונתתי גשמיכם בעתם"**. ומכיון שאין המשך לחיים (ולבריאה כלה) ללא הגשמים, לכן נאמר **"גדול יום (ירידת) הגשמים כיום (=כמו היום) שנבראו בו שמים וארץ"**. (על פי "אורה של תורה" להרה"ק פינחס פרידמן) **"אם בחקתי תלכו ואת מצותי תשמרו... ונתתי גשמיכם בעתם"**

מובא בספר **"מנחה בלילה"**, שבמלה **"אם"** מרומזות כל הגאולות והגואלים שהיו ושיהיו לישראל עד אחרית הימים. הנה, בגלות מצרים הגואלים היו אהרן ומשה - ראשי תיבות **"אם"**. בגלות פרס ומדי הגואלים היו אסתר ומרדכי - ראשי תיבות **"אם"**. ולעתיד לבוא, במהרה בימינו, הגואלים יהיו, כידוע, אליהו ומשיח - ראשי תיבות **"אם"**. אולם, בא הכתוב ללמדנו **"אם בחקתי תלכו ואת מצותי תשמרו"**, שאין הגאולה באה לישראל, אלא על-ידי שמירת התורה והמצוות. ועל כן **"אם"** - אליהו ומשיח צדקנו - יבואו לגאול אותנו, בתנאי שיתקיים בישראל הכתוב ש"בחקתי תלכו ואת מצותי תשמרו". אבל, אם חלילה, לא ישמרו ישראל על התורה והמצוות, שאז לכאורה לא יבוא הגואל - הנה, למרות זאת, רומז הקב"ה בהמשך הפרשה, שאם **"לא יהיה לו גאל (לישראל)"** - דהינו, אם חלילה לא יבוא הגואל, מחמת מעשיהם של ישראל, ואפסה כל תקוה בבני האדם, וכבר כלו כל הקצין, הנה אז ויהשיגה ידו (=של הקב"ה), שהוא בעל הרחמים והישועות, שאז הוא יתברך ישלח לנו את אליהו הנביא, כדי לבשר על הגאולה, ומצא כדי גאלתו, ויגאלנו גאולת עולם. (ורמז לנו הכתוב על אליהו הנביא מבשר הגאולה בפסוק: **"ואיש כי לא יהיה לו גאל והשיגה ידו ומצא כדי גאלתו"** - סופי תיבות **"אלהיו"**).

שבת שלום לכל בית ישראל! נא לשמור על קדושת הגיליון!